

საქართველოს საბავშვო ჟურნალი

№ 1 1969 წ.

ანორ აბულაშვილი

ღგას ახალი წლის პირველი ნუმი

იმ წლის ჩასულო, მზეო, მშვიდობით!
ცისქვეშ სხვა უამმა დასცა კარავი.
ღგას შუალამე — თეთრი, წინ მდგომი
მთელი წლის დღეთა გრძელი ქარავნის.

და დღემიწა — მბრწყინავი ბურთი
იწყებს ახალ უამს და მზღში მიქრის.
ღგას ახალი წლის პირველი წუთი,
პირველი დღი, პირველი ფიქრი.

იქნებ ამ წუთას, ამ წლის სახელით,
უკვე ავარდა რაკეტა ცაში,
პირველმა ლხინმა ასწია ჭერი
და დაიბადა პირველი ბავშვი.

ეს წუთი შუქად გადამდნარია,
თოვლი და უინვა ქცეული ბროლად
ისევ და ისევ შენ გაბარვივართ
ამ დღემიწის ბრუნავ და სბროლავ!

მიქრი მზღში და თენდება ნელა,
და ახალი წლის დილა პირველი —
ეშვება ციდან მთებზე და ველზე
მზისფერი ფრთებით, როგორც ფრინველი.

შუქში ეხვევა ქვეყანა მთელი,
უფრო მძლავრად უღერს ცხოვრების მარში
და მიქრის მზისკენ პლანეტა ჩვენი —
მზისაკენ ხელგაწვდილი ბავშვი.

10932

მხატვარ ვ. ა. ნოსკოვის გრაფიკურა კრებულშიდან „ლექსები ლენინზე“.

ქუჩის უწყვეტი ხაზი

საქონლის ხელი სისრულა

სამოციოდ წლის წინ ამ მხარეში ერთმა ქართველმა ურნაოსტმა იმოგზაურა. ის კარგად იცნობდა ამ კუთხის ღიბღიბულ წარსულს და ამიტომ ახლა ნახა და გავიწილა ძალიან დაამწუხრა.

მან ნახა გაპარტახებული ნასოფარები, გაჩხილი ტყეები, გაყვლილი ვენახები და ხეხილის ბაღები, წივის კვამლში გახვეული ქართული სოფლები, რომლებსაც თათრული სახელები ერქვათ. მან ნახა ჩადრმოხუტრული ქართველი ქალები, დანგრეული და შეზღაურებული ციხე-მონასტრები, თაღებზე-მონგრეული ვარძი. თამარ მეფის სენაკში დამგრები დაფარვატბდნენ, ღმთისშობლის ეკლესიის უმწვენიერეს ფრესკებს თვალები ტყვიით კჭინდათ დასკრიბული. ძველი მესხეთის მიწაზე მოგზაურს ქართული სიტყვის გაგონება მოეხატრა...

ის ურნაოსტი გულმტრავად მამული-შვილიც იყო და წიანი, რომელშიც მან თავისი მოგზაურობა აღწერა, დიდი ადამიანური ტყივილებით იყო სავსე: „დაწინდა მწვენიერი და სიციხით სავსე მხარე ძველის ერთიანს საქართველოსი. დღევანდელი მესხეთი ერთი რაღაც შემზარავი, თვალგაღაუწმენელი და უსაზღვრო სა-

საფლაოა“. ებიგრაფად თავის წიგნს აღექსანდრე ფრონელმა ერთი ძველი ლათინური ანდახა წარუძმღვარა, მოკლე და უნუგეშო, როგორც საფლავის ეპიტაფია:

„ასე წარმავალი დიდმა ქვეყნისა...“

• • •

ჩვენი მანქანა აწუერს ვასცდა. ბორჯომის მწუანე მთების შემდეგ პირქუში მოგეჩვენება მესხეთის მტკიცის ხეობა. პირქუში, მაგრამ კიდევ უფრო მწვენიერი. ვერაფერი შედარება მაკარ სილამაზეს ამ უტყურო, შხით გაღატრუსული მთებისა და ზეგნებითა, თვალშეუდგამი ფლატეებისა, რომლებსაც აქაიქ სისხლისფრად მოკიდებობა თობილი. მოგზაურებს ამ მხარის ნახვას ვახაფხულზე ან აღინან ზაფხულზე ურჩევენ, რაიცა მწუანედ ხასხასებს ყველაფერი. მაგრამ ახლა, შემოდგომაზე, ამ გზის სილამაზე სულ სტევაკვარია — შხით გარეულ რელიეფს საოცრად უხდება, ერწყმის და თითქოს ამთავრებს უძველესი ციხე-სიმაგრეები, ბურჯები და ეკლესიამონასტრები, რომლებითაც ასე უხვად არის მოფენილი ეს მიწა. გზის ყოველი მოსახვევი აქ ახალ სანახაობას გიმზადებს — ხან

ძველთაძველი ხიდის ნაშთს, ხან ხეობის სიღრმეში ტერასებად გაშენებულ ბაღებს, ხან კლდეში გამოკვეთილ ცამეტსართულიან უნიკალურ ციხე-ქალაქს. და ვველადეფრში შესან ირველიე ჩანს ქართველი კაცის ნაკურთხი მარჯვენა, მოუღლელი მარჯვენა, რომელიც საუკუნეების მანძილზე კქმინდა მატერიალური და სულიერი კულტურის უბალო ძველებს, აწენებდა და იბრძოდა, ნაღდგრდობოდა და ცხოვრებას ახლად იწყებდა.

ღიღინანია, ქართველებმა გადაიარეს მესხეთის თავზე. ცალ აზიდლი მთებში გარშემორტყმული, ოქროსფერი ბაღებში და მოსათვალტებულ ფართო ტყეებში შემობრად წვეს მწვენიერი დაბა ასინიძა. ნებოდეკომის უმთოთიველი დღეა, ცახე ღრებლის ფოთლაც არ ჩანს და ახლა არ შეიძლება წარმოიდგინო, რომ სისხლით არის გაკლენილი ამ მიწის ყოველი მტკაველი, ამ კობტა, მწვიდობიანი სახლების ნაცვლად ღიღინაო წივის კვამლი გახვეული მიწურები, ამ კრიალა ცახე — ნახანრალი ღრებლები. მაგრამ ცოტის ვაველი და მემორიალური დღეა შევჩარებას: ათას შვიდს დასამოცდაათ წელს მეფე ერეკლემ აქ

გადიხდა სისხლისმძვრელი ომი, ამინძის ციხის ნანგრევებს შევხდავ და თითქმის ვერძებნისა და ლოდსატარებლების ზატი ვეძებნის...

და ასე, განუწყვეტლივ: მოგზაურობა მესხეთის მიწაზე ეს არის მოგზაურობა წარსულსა და აწმყოში, რომელიც ხან სევდით, ხან კი სიხარულით გავსება.

• • •

ამინძელებს ემაყებოდა თავის გმირული წარსული. ალბათ, ამიტომ დაბის ქუჩებზე რუსთაველის, თამარის, და ვარკელს სახელები ჰქვიათ:

ამინძის რაიონის ოცდაერედი სოფლის სახელგამომცემი ზომ მთელი პოეზიაა: რუსთავი, იფუშალა, დამალა, ოთა, ოშორა, ხიზაბაგრა, სარი, ხერათისი, თმოგვი, ენაბარეთი, აწყვიტა, საყუდაბელო...

ვისაც ეს სოფლები ამ ორი თვეული წლის წინ უნახავს, თავს არ დაუჯერებს: ხრიკი მიწისა და ერთმანეთზე შიჯილი უსუფთო მიწურების ნაცვლად, ავიც ხეებში და ხეხილში ჩაფული თეთრთუნეჭდახურული სახლები დგას. ახალი სიცოცხლე ჩადგა ტოლოში და გახალხებულ თმოგვში, დაშვენიდა და მხრებში გაიშალა დიდი პოეტის შრომითი რუსთავი.

ორიათას ასი სახლი აშენდა უქანსკელი ზუთმეტი წლის მანძილზე ამინძის რაიონში, ასორიოდიათი წელს დათავრდება. სკოლა ყველა სოფელშია — დიდში და პატარაშიც. სულ რაიონში ცხრა საშუალო სკოლაა, რვა — რვაწლიანი, ზეთი — დაწყებითი. გაიხად ერთი ახალი საშუალო სკოლა ხიზაბაგრასაც შეემატება.

სოფლები ახალმა კულტურამ დააშვენი. ამ უქანსკელი სამი წლის განმავლობაში შესანიშნავი კულტები მიიღეს იფუშალელებმა, რუსთაველებმა, ხერათისელებმა და თმოგველებმა. ახლა კიდევ ორგორაში, საყუდაბელოში, ხიზაბაგრაში და ოშორაში შენდება სასოფლო კულტები.

შეუჩრებელი მშენებლობა რაიონულ ცენტრშიც. ამინძა დღითიდღე უფრო კეთილმოწყობილი ხდება. დიდი ხანი არ არის, რაც აქ ორსართულიანი, თანამდროვე არქიტექტურის უნივერსალური მშობია იყო. წელს დაბაში ახალგაიხადნა საბავშვო ბავა-ბაღისა და ახალი საყოფაცხოვრებო მომსახურების კომპლექსის მშენებლობა მთავრდება.

რაიონში ბევრი ახალი გაეცოდა და ყველაფერს — რუსთაველის რეაბილიტაციისათვის მიძღვნილი გამოფენა ეს თუ პარკის უცხლად მოიარაწული კიბეები — ატყვია მზრუნველი და საათით ხელე.

...რუსთაველის რეაბილიტაციისათვის მიძღვნილი გამოფენა იშვიათი გემოვნებით არის მოწყობილი და ძალიან ორიგინალურია. მთავარი ადგილი ამ გამოფენაზე ფოტოსტანდების უჭირავს, რომლებზეც მუხასაუკუნეების ქართული ხელოვნების დიდებული ფოტოსურათებია ექსპონირებული.

ბული. სურათები იმდენია, რომ სტენდები ფრავს ყველა კედელს: სვეტიცხოველი და საფარა, გელათი და ბეთანია. ოშვი და ხახული, ზარზმა და გრემია... ცალკე არის გამოფენილი ქართული მწიგნობრობის ადგილობრივი და საზღვარგარეთული ცერების ფოტოსურათები.

ეს გამოფენა მისთვისაც საყვიცებზე გაიხსნა. მის მოწყობაში დიდი წვლილი შეიტანა ვახტანგ გურგენიძემ, მესხეთის მედიკოსი, ახლა კი თბილისის კულტ-საგანმანათლებლო სასწავლებლის დირექტორის მოვლით კი საბავშვო ბიბლიოთეკის გამგე ვერა თედორაძე უყვას.

საბავშვო ბიბლიოთეკა ზეთუმეტი წელია რაც გაიხსნა. მის მშენიერი ფონდი აქვს, რომლითაც ექვსასორიოდიათი ბავშვი და

ერთგან მას რესპუბლიკის დამსახურებული დედაგოგი ეკატერინე მეღვიმეძე ახლდა. ეკატერინეს ბევრი თანაბა აღუზარდა ვერ ტოლოში, მერე ამინძაში. მასთან საუბარი ძალიან სასიამოვნოა — განაწლებული ძალია და მშვენივრად იცის ძველი მესხეთის წარსული. თურმე, მთავარი ადგილი აქვს მათსავე ჩაბრძვას, ალექსანდრე ფრანკის რომ ჰყავს თავის წინაში მოხსენებელი. ეკატერინეს პაპა იყო დღის მზირად. ეკატერინეს დედას სკოლაში არასოდეს ესწავლა, მაგრამ თითქმის ზებირად იცოდა ევგენიუკოსინა. ზამთრის გრძელ სამაშობლო, თავისი რვა შვილით გარემორტყმული, ის იცოდა და ლოცვას ვით იმეორებდა რუსთაველის ამაღლებულ შირის.

მრავალი პედაგოგი სარგებლობს.

რაიონული ბიბლიოთეკის წინაშის ფონდი კი ცხრაშობი ათას ტომს აღწევს, მას ცხრაშობი მეტი მკითხველი ჰყავს. მის გამგეს — ლუბა მაღარაძეს და ვერა თედორაძეს ბიბლიოთეკები მშენივრად აქვთ მოვალე. სიყვარულით და შინდობითაა შედგენილი საუბებლო თარიღებისაში მიძღვნილი სტენდები.

რაიონში ბევრ კულტურულ წამოწყებას თამარ ჰუბაძე უყვას სათავეში — ამინძის რაიონული საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილე და კულტურის განყოფილების გამგე. იმ დღეებში, ჩვევ რომ ამინძის რაიონში გაეატარეთ. თამარს ხან რუსთავში გადაეყვარეთ, ხან რაიონულ ბიბლიოთეკაში, ხან საგამოფენო დარბაზში.

პოეზიის სიყვარული ეკატერინეს დღისგან დაწყდა და შემდგმ თვითონ ესტუფერასეთი გაღაცემს თავის ღიზრულეს. სწორედლე გამოსაშვებ ექასის მესხეთ კლასილდ მოაყვება. ქართულის მასწავლებელს უხარია ამ ექასში შესვლა — შესანიშნავი მოწვევები ჰყავს, ციმბირივრე უყვითვება. ახალა ევა ფშაველს შემოქმედებას ვაცოვებთ, — მიამბობს ის, — წარმოგდღევიანი, „მახტრიონი“ ბავშვებმა ღამის სულ ისწავლეს ზებირად! „მიანი მღალანი“ ლექსივრე იცილდნენ. ეუსმენილ და ცოტა დამკვლი, ცინლამ სათითად მოგვებო და დავკონცე, — და თავლებ მომდგარ ცრემლს თითით შეუმჩნეველდ იყოლებს.

ხშირად ევირაობით, მას შემოქმედებო ექსკურსიებზე დაჰყავს მისწავლებები ვარ-

ეკსკლუზიური

მოქს და აქაში

ძაში, საფარში, ვანის ქვაბებში. ამით მშობლიური ქვეყნის წარსლის სიყვარულს უნერგავს, რადგან დარწმუნებულია, რომ ამის გარეშე არ შეიძლება შენი ქვეყნის აწევა გიყვარდეს.

ამ დიდებულ მხარის აწევა კი სასიხარულოა. რაიონი წლითწლით იზრდება და მშენდება. აგერ, თერბიული ცხელი წყლების კურორტ ასპინძას ყოველ წელს ახალი შენობა ემატება. ვარძიას დასაშენებელი მიწარაღები წყლის ბაზაზე წყლის ჩამოსხმელი ქარხნის აშენებლობა უნდა დაიწყოს. მომავალში აქ, ალბათ, კუნძუნაშვილის სამკურნალო დიდი კურორტი გაშენდება.

გაოსად უნდა დამთავრდეს ვარძიის ორბიტომოცენტრალური ტურისტული ბაზის მშენებლობა.

ასპინძის რაიონულ ხელმძღვანელობას, სხვა საინტერესო გეგმებთან ერთად, ერთი მშვენიერი გეგმა აქვს: მას სურს სასაგარო ბაიერათონი შეაერთოს ამ მხარის სამი დარწმუნაშენობა: თმოგვის მიუდგომელი ციხე, ვარძია და ვანის ქვაბები. წარსულის ეს სამი დიდებული ძეგლი ერთმეორისგან შორს არ არის, მაგრამ ყველა მათგანს ერთ დღეში მოინახულება ძალიან ძნელია. შაბათ-კვირას აქ ამ მხარის უმაჯივე მზახველი ჰავა — შოსზე გაშენდა მოკრია-ღუბენ ექსკურსანტებით დატვირთული დიდი ავტობუსები და მსუბუქი მანქანები...

...თქვენ შეგიძლიათ ჩათვალოთ, რომ საჭარბოვლო არ განიხავეთ, თუ ასინძის მიწა-წყალზე არ დანიდგამთ ფეხი; თუ გულზე ულასავეთ არ დაგეყნით გარბობთ თმოგვის სანახები და მუხლებში არ დაგვლიათ ვარძიის დაუსრულებელ ტრანსებში ხეტიალით.

წელს, ერთი თვის მანძილზე, ჩვენ ამ მხარეში მეორეჯერ ვართ და ისეთი გრძნობა მიჩნდება, თითქოს ოდესღაც აქ მეც მივსოგარია.

მე მივსოგარია ამ მიწისქვეშა ქართულ დარბაზში და ერთდონ ჩამოსულ შუქზე საბოლოო მატებს ვართადე.

ჩემი თვალთ დამინახავს, როგორ იდგას საათობით ვარძიის ლუსისშობლის ხატის წინ მუყეთა-მუყეთ თამარი და თვალცრემლიანი ავერტრება დაეთი სისლანს და გამთრეულ საათი.

მე თვითონ ვიხმობდი სააკაძის მხარდამხარ ხერთვისის მისადგომებთან და ამ შეუვალ ციხის გოლოზე მე აღმუხართე საქართველოს ჩალისფერი დროში.

ქარსა და ზეატში, ოფლში გაბეითქულს ამომყავდა წუნდის ულამაზესი ეკლესიის აედღობე.

ძალად შემონახუნებული გულქანი ვიყვირ და ვინის ქამარბლის ცივ კედლებს ვაწერი ჩემს ეპიწილბელს სევდას.

ზღვის დონიდან 2000 მეტრის სიმაღლეზე არის ულამაზესი ზეგანი, თვალწინდელი ცერინის საძოვრებია, ხორხლის წითლებია, მრავალწლიანი კელტურები, ცივი წყაროები და შრიახლო ნაგები თეთრი სასლებია.

ეს ნიაღვრე ზეგანი — ქართული კულტურის შემინახველი მეთე საუკუნის დამაზი ეკლესიით, შავზე-შავი მიწით და ჩრდიანი საბადაბებია.

1944 წელს აქ პირველად ამორეკეს ცხვრები სოფელ იღუბლის კოლმეურნიებმა. მუყემაგება პრობებიც ამოდენეს, მათი კი მომავლი ქალიშვილები ამოყუნენ, პილი იყუნენ ნინო წიკლაური, პელო წიკლაური, ქეთი წიკლაური და სხვები.

ისინი ახალგაზრდა, მიმზიდველი გოგონები იყუნენ, ლაპარაკობდნენ სასიამოვნო მთიულერი კოლოზე, შრომას ახლად იწყებდნენ და თავიანი ოცნებები ჰქონდათ. მათი ახალგაზრდა სული და ძალა ადვილად იტინდა უტუბობას, სიციქვს და ზოჯერი სურსათის შემოლევასაც. დღე-საბამოით იმობი, ჭეფანი რბით ავსებდნენ კასრებს და ჰქონდათ ერთი სიციქისკისი. ნიაღვრე ისეთი თოვლი იყის, რომ კარებს ვერ აღებდნენ. თოვლი სახვრავებს აღწევდა. გაბერებვაც იყო, ახალგაზრდაც იყო და ასე გავიდა 24 წელი.

ახლა ისინი დაბრქენდნენ, დადწენდნენ და მდიდარი ბიოგრაფები აქვთ. ახლა მათ შეუძლიათ ჭკუა დაარბიონ ყოველ მთიურულ ქალიშვილს, რომელც სკოლას დაამთავრებს და ფრმაში ამობის, ორ წელს იმუშავეს, მთერ უარს ვერ ეუბნება შეყვარებულს, ათოდება და ისევ სოფელში მიდის საცხოვრებლად.

ისინი კი უცვლელად აქ არიან — ნინო, პელო და ქეთევანი. მათ დღი შრომიით გზა გაიარეს, და თუმცე სასწაულებს არ ახდენენ, მაინც ნიაღვრე გმირებად ითვლებიან.

ნინო წიკლაურმა საძოვრებზე მოიტანა დარდი ომში დაკარგულ საქმროზე. მისი სიწმეზე, უციღდგარო ველმა და მწყემსების სალაშქრმა ეს დარდი თანდითა მიამინეს. 24 წელია ნინო წიკლაური უციღის საქმროს და ახედრებს ახალ სახლს, რომელიც სოფელში ააშენა და ეთოლით მოაწყო, ახედრებს დაშორებულ ვახის მტევნებს, დაზარებულ მესხურ ვაშლებს და თავის 24 წლის ფიქრებს.

მას უყვარს სოფლის ყოველი ბაგევი და ფერმაში, საწოლიან მათი სურათები კედლებზე უკლია. ის ფიქრობს მეზობელ ყმა-კულეზე, რომლებიც საშხედრო სასახურში წვიდნენ და სოფელში საკოლები დასტოვეს. ის ფიქრობს მშვიდობაზე, რომელიც ასე სწირვბდა შორს წასულ ვაყებს და მათ მომლოდინე ქალიშვილებს. ფიქრობს ორიათას მეტრის სიმაღლეზე უნაპირო ველზე და ყოველდღე ხედავს თურქეთის საზღვარს, მეზობელი ქვეყნის შავად აბოლებულ სოფლებს.

თვეში ერთი კვირით ნინო ჩადის სოფელში, რომ მოინახულოს სახლ-კარი, ეზო-კარიბიძეო. მისი ხელი არ ახლდა არცერთ ვაშლის ხეს და არცერთ კოხობ-ენქულს. ის ცხოვრობს შედლებულად და იღონი აქვს დანაზოციც, რომ დღეზე შეუძლია შეიძინოს მსუბუქი მანქანა.

შეძლებულად ცხოვრობს ნინო, პელო და ქეთი წიკლაური, სხვა მწველავები და მწყემსები ნიაღვრე საძოვრებზე. ელტურინით გაჩახახებულია მათი თეთრი სასლები, ზამთარში გაზოფუცევილი აქეთ საათობი, კერტებს გაზის ტურებზე ამზადებენ, ყოველდღე ელიან ტელევიზორის ეგრანის განათობას, თონეში აცხობენ პურს, ამრია-

ლებენ ქათმებს, ჰყავთ ფუტკარი, თესენ კარტოფილს, ზამთრისათვის იზარაგებენ ლობიოს და ხასტრეტულს.

მაღვ მათ ახალი სისტემები სსრკ-ს ექნებოდა. მათი სისუფთავე, შინა და ლაზათი გაააზრებენ ახალ ბინებს. მათ შეეძლებათ საყარისად მიიღონ სტუმრები და მისცენ ბევრი კარგი მოსაგონარი ნიაღვის გმირ კალამები.

აი, როგორი გმირია ნინო წიკლაური! ნინო წიკლაურს გასულ წელს 12 პრობიდან 12 ტრანს რე უნდა ჩამოეწველა, მან 21 ტრანს მეტი მიიღო. ასე იყო შარშანაც, იმის წინაც.

შრომში გამაჩვენებისათვის ის კოლმურენოვან მრავალჯერ დასაჩუქრა.

მოსკოვშიც გაგზავნეს სასოფლო-სამეურნეო გამოფენის მონაწილედ.

მან იმოგზაურა საბჭოთა კავშირის დიდ ქალაქებში, გაეცნო სხვა რესპუბლიკების მოწინავე მწველავებს.

მის ბაძაძე ფერმის მუშა-ქალები. ნიაღვის ზეგანზე გმირები ცხოვრობენ. მათი საქმით ამაყობს სოფელი. კარგი სოფელი რაიონსაც ესახელება!

იღუმალა ისტორიული სოფელია. ამას მისი სახელწოდებაც გვაფიქრებინებს. ამბობენ, რომ აქ მფევე ერეკლემ ბრძოლისგან იღუმალად ბრძოლის წინ თათბირი მოაწყო. შეიძლება სიმათლესაც კი გვეუბნება ეს გადმოცემა!

ამ ისტორიულ სოფელში მოვიდნენ საცხოვრებლად მთიელები 1944 წელს — მოვიდნენ ბეჭურები, ქეთარაძეები, წიკლაურები, ფიციურები, ჩოხელები, შალვაშვილები, მოგიშვილები, ნარიშანიძეები, ჩქეშელები და სხვები — სულ 24 გვარის შვილები. მოვიდნენ ღვდამაყრიდან, ფასანურიდან, ჭართლიდან — სულ 19 სოფლიდან, მოვიდნენ და დაბედათ მიწურები, უწყლბა, გაყრევაბა.

ბევრმა გული აიკრუა ახალ ადგილზე და უკან გაიქცა, მთიულეთში.

იმედის ადამიანები კი დარჩნენ და შეუდგნენ ცხოვრებას მესხეთში. ვაგნენის ხილის ბაღები, გაამრავლეს საქონელი, ამოვიდნენ მიწურებიდან, აიშენეს ოსიართულიანი სახლები, ეზოებში ჩაყარეს ვაზი, გააციკლეს ძველი ადგილობრივი ჯიშები, შემოიჩვიეს ფუტკარი და სკები დიდგეს.

სააციკიდან ასპინძამდე 4 კილომეტრი რომ დარჩება გასავლელი, მტკიცის მარჯვენა მხარეს შემაღლებულ გორაკზე სოფელი იღუმალა გამოჩნდება. წინათ სოფლის ვერ შეამჩნევდით, რადგან სახლების ნაცვლად მიწურები იდგა. ახლა ქალაქში გვივინებათ თავი; დაივლით ოჯახებს და 3 ოთახზე ნაკლები არავის არა აქვს, ოთახები სხვადასხვაფერად არის შეღებილი, ცხატკი გაყარალებულია, ჩანს გემოვნება, ცხოვრების კულტურა და გრძობა, როგორ უახლოვდება სოფელი ქალაქს, როგორ იშლება მათ შორის ზღვარი.

იღუმალა არასოდეს არ ყოფილა ისეთი, როგორც დღეს არის. აქაურებს აქვთ კარგი მალაზია, კალები, ახანო, წისკიელი, სახერხი ქარხანა, სკოლა, კოლმურენოვანი კანტარა, ბიბლიოთეკა, ნახულობენ კინოფილმებს, საღამოებს ატარებენ კულში, ბიბლიოთეკაში კითხულობენ ეურნალ-გაზეთებს და თავს გრძობენ როგორც ქალაქში.

იღუმალა დღეს ყველას მოსწონს, მოსწონთ მათაც, რომლებიც ამ 24 წლის წინათ გაეძენენ მიწურებს და გაყრევაბს. ისინი მთიულეთიდან ჩამოდიან ნაფისავების სანახავად და აქ დასახლებამდე ფიქრობენ.

გაქცეულებს უკან არ ვუბეზლობთო, — ეუბნება მათ კოლმურენოვანი თავმჯდომარე მოე ბეჭური.

სოფლის კოლმურენობა ღონიერია თავისი საუკეთესო ხეხილის ბაღებით, ხორბ-

ფოტო ბ. ბაქანიანი

ლისა და კარტოფილის ნაფისებით, იალაღებით. მთავარი მარც მესქონლეობაა ნიაღვე ცხოვრება კოლმურენებისათვის ძნელია, მთაში ყოფნა ბარში ყოფნას არა ჰგავს, და ამიტომაც ყოველთვის ბაჩო მთასთან არის, ბარელები ყოველდღე მებულობენ, რა ხდება ზემოთ, 2000 მეტრის სიმაღლეზე — ძროხებს წველიან, ყველს ამხადებენ თუ თბილ პაჭეებს ქსოვენ, საქონელს ერეკვითან თუ ცეცხლიან სხედან და სტუმრად მოსულ სოფელ ხერთვისის ფერმის მწველავებს მასპინძლობენ, ხინჯალს აშადღებენ, გარშინს წყალავენ თუ ლამაზ ხერთვისელ ქალიშვილს ღილი დავლამუღიეს ამღვრებენ.

ამიტომ სოფელში ბევრი გოგონა ფიქრობს — სკოლის რომ დაამთავრებს, მთაში ავიდეს და იმუშაოს, სანამ გათხოვდება, სანამ შვილებს გააჩენს.

იღუმალაში ბევრს იღუმალი ფიქრი აქვს — მთა ნახოს, მთაში იცხოვროს, საღამურს მოეპინოს, სივრცეს გახედოს.

ლია ბაბახაძე

მხატვარი — მ. შ. ხ. ა. კ. ა. კ. ა. კ.

5050 ბუზარაშვილი

ქეიქო

მოთხრობა

მაიკო ჩვენებურია. მაგრამ სოფელში მხოლოდ ზაფხულობით ჩამოდის. დანარჩენ დროს თბილისში ატარებს, მამით ობოლია. თურქულ სულ რამდენიმე თვისა იყო, როცა მისი მამა იშვილი წაიყვანეს და იქიდან აღარც დაბრუნებულა. დედამ თბილისში დაიწყო მუშაობა და მას შემდეგ მაიკოც იქ ცხოვრობს.

სახლი გზის პირას უდგათ, და როცა საუშაოდან შინ ვბრუნდები, იმათ ღობესთან ჩაელისა ეზოში ვიყურები. ვიცი, ის აქ არ არის, მაგრამ თითქმის ვხედავ და ასე მგონია, ისიც მიყურებს. ეზოში დგას ალბულები, ბროწეულები, ბებერი თუთა. ეს ხეებიც ახლობლებივით მიყვარს. მათ რომ ვუცქერი, მაიკო მახსენდება და სითბოს ვგრძნობ.

აი, ახლაც ღობეს ჩაუვარებ, ეზოში გადავიხედვ, გადავიხედ და თვალს არ ვუქარებ: მაიკო ჩამოსულა, მწვანეზე ზის და რაღაცას ქსოვს. ფეხის მხაზე მაღლა აიხედა და იმანაც დამინახა.

შევიხერდი.
— გამარჯობა, მაიკო!

— გაგიმარჯოს, გიცი! — მაიკო დგება, ღობესთან მოდის და ხელს მართმევს.

— როგორა ხარ, როდის ჩამოხვედი?

მაიკო იღიმება და მორცხებად მაძღვეს პასუხს.

საერთოდ მაიკო მორცხვია. სულ არა ჰგავს ზოგიერთ თამამ, ქალაქელ გოგოს. არც თმის ბუნებურებს სათიფქვისვით, როგორც ახლანდელი გოგოები იყვითებენ ხოლმე. ეტყობა, არც იღებავს. ბუნებრივი ბაცი წაბლისფერი თმა აქვს.

ვეუცხებ და ძალიან მოშურნის. სასიამოვნო და გულმისასქდელი გოგოა. ვუყურებს თმაზე, შუბლზე, კეციან თვალეში და თან მელაპარაკები:

— მაიკო, გამოდი გარეთ, გაეისიერნოთ, თუ გინდა მთაზე, ეკლესიის ეზოში ავიდეთ. იქიდან შევარის ამოსვლას ვუყურებთ!

— ეკლესიის ეზოში მიყვარს იქ წასვლა, წავე... — მაიკო სიტყვის ვერ ამთავრებს, აიფიქან და დედა ეძახის:

— მაიკო, მოდი ერთ წუთს.

გული მომდის. სულ ასე იცის, როცა მაიკო მე მელაპარაკება, ბედქაბებს და წაიყვანს ხოლმე. მანშინვე ასე ავიძღა, როცა სულ პატარები ვიყავი, როცა მაიკოს თმზე დიდი თეთრი ბაბთა ეხა და მოკლე, ძალიან მოკლე ხმა ეცემა. მე დაჯიროლდი კაცვლეს ვამდევდი, მწიფე ჰაერს ვეჯერებდი, ამიტომ ჩემთან ყოფნა უძლიერა და დედა კი უძახდა და ეძახდა. ისიც მიზიზიდა. ცოტა ხნის შემდეგ ისევე მოვიდა და მეუბნებოდა:

— გიგი, ვიანამოთ რა ჩილაკა-ჩიხი
მეც უნდა ვერ ვეუბნებოდე. შარავანდი დიდი მინდორზე გადავლოდი, ვიანამოხილეთ, ვიღლებოდი, სირბილისგან სულს ძლივს ვიკრებოდი, მაგრამ მაინც მივდედეთი შორს გატყურობდი ჩილაკს.

მერე მზე ჩაიღოდა საღად, მთებს იჭით. სოფელს ბინდი ეფენებოდა. შარავანზე ზღაპრით შრობდა საძოვებრიდან დაბრუნებული ნახირო. გზის ნაპირებზე ხალხი გამოშლილიყო, იცინოდნენ, საუბრებდნენ და ამ ხმაურში გარტყევილი ისმოდა მათს დედის ხმა:

— მაიკო...
მაიკო მიდიოდა, მეც ნელი ნაბიჯთ მივყვებოდი გზას სახლი-საქენ. ეს წინაო იყო.

ახლა მაიკო სულ სხვაინარია, ბაბთა აღარ აბია თამზე, კაბაც გრძელი აცემა. რა თქმა უნდა, აღარც მე მაგეთა მოკლე შარავალი. არც ფხვნიშველი დავებრია. საუღვაზეთ თამბორწონენდ ვისკამ ხელს, ჭოჩარსაც ვუღვამთი ვიჭირებდი და როცა ჩვენ ერთმანისს ვტყუებდით, მაიკოს თითქმის ტრხენია, ლყეები უწიოდდება. ხანდახან უხერხულადაც გრანბნს თავს.

ოთხი დღეა სოფელში არ ვყოფილვარ. აღზახნე ვიყავი. ვიცო მაიკო აქ არის. გული როგორ მომიბთენს, რომ არ ვინახვდი. მაიკო ისევ ეზოში ზის. ისევ ქსოვს.

— როგორა ხარ, მაიკო?
ის დეგბა და ლობესთან ლაპარაკით მოდის.
— რა მოხვას. საღ იყავი აქამდე, რომ არ ჩანდი?
— აღზახნე ვიყავი.
— იქ რას აკეთებ?
— რას უნდა ვაკეთებდე. ვეუშობ. მამ დუსწრებლისთვის ცნობას საიდან მაძლევს?

— რაზე მუშობ? — მეკითხება მაიკო.
— აღზახნის პირას სოინინის ყანებს ვდარაჯობ, ცხენები რომ არ შევიდნენ. ხანდახან ზაქათალიდან ტახიც გამოდის ხოლმე. თოფი მაქვს. ვეცირა და გავეჯობებ.

მაიკოს ჩემს სიტყვებზე ჭერს გაელიდა, მერე თავი ვეღარ შეიკავა და სცილილ აუტვდა. რაღაცის ეუბნებოდა, მაგრამ მაიკო ისე იცინის, თითქმის ჩემი ხმა არც კი ესმის. აღბანი არა სჯერა, რომ მე მართლად შამშიძის დიდი ტახის მოკლა. არა სჯერა და ნუ სჯერა, იცინის არამდინეი უნდა, სცილილ უღებდა, აშუენუნებს.

— აღზახნე წაყვიყვანი, არ ვინა? — კითხებ მაიკოს, როცა სცილილ შეწყვიტა.
— იქ რა არის საინტერესო, არ აქვდანიაც კი მოჩანს აღზახნის ველ.

— ახლოდან ძალიან აღზახნა. იცი, რა ღამე იცის აღზახნე? ზღაპრითა, გოგო. ზღაპრით მივბედიდან ამოვა ვეგებრებოდა მთავარ და ფერებდა ააღლაპებს მდინარეს. ვიანდ ლამთ, ისეთი სიჩუქე ჩამოვდებოდა ხოლმე, რომ გვეგონება, ცანა და ქვეყანას შუა მართო შენა ხარ.

— მართლა? — მეკითხება მაიკო, — კიდევ რა არის იქა?
— რა არის და, ჭირისაგან ვადარბილი ვერებოდა, ტრეტები შიგ აღზახნით რომ უწყვიით. ნიაგი რომ დაუბერავს, ვერების ფოთლები წყალში აიხსებდებოდა. ზღაპრითა-მეთქი.

მაიკოს თვლებში გაფარბობია, წარბები მძლავა აუზილია. ვუყურებ და აღარ მინდა თვალის მოვაშორო, ვეკითხებ:

— მაიკო, თუ დედაშენი გამოვიშვებს, როდისმე წაყვიყვანი აღზახნე.

— წაყვიყვანი. დედაჩემი აქ არ არის, თბილისშია.

სიხარულით აღარ ვიცი რა გენა. მაიკოს დედა წასულია. ახლა კი შეიძლება წაყვიყვანი სადმე მაიკო, გაასიერინო. დღეს აღზახნე ვერ წავალი, უკვე გვიანია. სოფელში კი შეიძლება ვასული-ტიალი.

პატარა, თეთრი ხილბანდი მოიხურა თამზე და წაყვლით. მივდედარ და რაღაც მიხატია, ანდა რატომ არ უნდა ვიყო გახატებული, ჩემს გუერთით კოტბა, ნაზი გოგონა მოდის. მინდა ყველამ დაგვინახოს, რომ ერთად მივდივართ.

გზის სტიკებში გამოშლიან. ჩვენს სოფელში ასე იციან ახალგაზრდებს, შეზინდებოდა თუ არა, ვამოიდან სასიერად. გზა ფარცო, მოსავალიტბულა. ნაპირებზე ჩამწკრივებული ჰაერები და აღვის ხეები საამარად შრობდნენ. მოსიერნები მაიკოს უფერებუნენ. ზოგი სცინბს, ზოგი ვერა. უკვე ჰკუდაშამდარი ბიჭები მოიბრადან მაძლევენ სალას. რაღაცის მიხედვრებოდა, ახლოს ვერ მოდანი. მხოლოდ ვიღაც ლაწირიკი ბიჭები ჩაფივლან ხოლმე გვერდით ხანდახან, შემოვხვებდავენ და ჩილაპარაკებენ:

— უფერებ, რა „სამერბებ“ გავო აურჩევიაო.
მაიკო იმთ ლაპარაკს უტრასა ის უჯდებო, თითქმის არც ესმის. მეც სულ არ მცალია, რომ მათ გადაჯერულ სიტყვებს უტრადლება მივაჯიციო.

ჩვენ მალე გავეღით გზაზე გამოსულ ახალგაზრდებს. შორს წავედითი. ახლა მთაზე წამომდგარი მთავრის უწყურებო.

— რა კარგია მთავარი! — ამბობს მაიკო — ნეტავ ახლოდანაც ასეთი ლამაზია?
— რაღა გავფრინდებით მთავარზე, მაშინ გავივებთ.
— რა ვიცი, მოვეწერებო?
— ჩვენ თუ არა, ჩვენი შეიღვივლები ხომ მოესწრებინა? ისინი ჩამოვეტიტენ ამბავს. — „გამივდეგ“ მაიკოს.
მაიკო იცინის.

მთავარ მთის მწვერვალს კარგად ამოკვლიდა. შარავანზე ხმური მიწყდა.
— წაიდეთ! — ამბობს მაიკო.
მივდივართ. გზა სწორია. ასედატი მთავრის უშუქე ლაშლაპებს. ნელა მივდივართ. ხანდახან მაიკო გზიდან მინდორზე გადაწყვას — მინდა გაგარტლდეს გზა.

— მაიკო, ხომ ლამაზია ჩვენი სოფელი?
— ძალიან, გიგი, ძალიან ლამაზია!
— შენ მაინც არ იცხოვრებ აქ.
— რატომ? რაღა გვინდა, რომ არ იცხოვრებ?
— იმითომ, რომ ძალაქვლებს არ გეყვარა სოფელი. ზახულ-შეი ძლივს ჩამოდიხართ ხოლმე.

— ანა, გიგი, მე ძალიან მიყვარს ჩვენი სოფელი. აქ ლამაზი მთავრია. მეგარც ვყოფილვარ: ავარახნე, ექსკირისაზე და ასეთი მთავარი არსად მინახავს. აქ ცეც კარგია, პატრეც და კიდევ იცი რა, გიგი?

— რა, მაიკო, კიდევ რა?
— კიდევ ის, რომ აქაც კარგი აღამინებთ ცხოვრობენ... და შენც აქ ხარ.

მაიკო სიტყვას ვერ ამთავრებს, მაგრამ მე მაინც მესმის მისი სიტყვის ხმა. სიხარულით ენა მებმება. რა ვთქვა არ ვიცი. მაგრამ უნდად გაბახსენდა, მაიკოს დედა როგორ გვიშლიდა ერთად ლამაზს და ვთხოვ:

— მე რა დედაშენი? დედაშენი გამოვიშვებს სოფელში?
— დედაჩემი? — ცოტა ხანს შეჩერდა მაიკო, მერე კი ჩუმად ძალიან ჩუმად თქვა:

— მე თუ კი მინდა...

მაიკო გაუბედავად ამბობს, თითქმის ეშინია, აზიენ გავიგოს, მაგრამ ჩემთვის ყველაფერი გასაგებია. ამ სუსტ გოგონაში მე ვხედავ სიტყვის, ის არავის შეუებნა, დამათავებს ინსტრუტის და სადაც მე ვარ, ისიც იქ იმუშავებს და იცხოვრებს.

მაიკო უკვე გვეგებს აწყობს:
— რას გავს თქვენი სიემომო პუნქტი? უღამაზო და უსუფთოა. მოუწყობელიც არის.

— ვინ უნდა მოაწიოს, ჩვენ სოფელში მუშაობა არავის უნდა. ციარაში ორჯერ ამოდის რაიონიდან ექიმი, დანარჩენ ღროს პუნქტში მარტო ექიანი. — გულისტევილით ვამბობ.

— მე შედამ იქ იქნებოდა და ასე არ დატოვებ, გივი. — შიშველებს მაიკო. — საბჭოს თავმჯდომარეს ვეტყვი და შევაკეთებთ. ავადმყოფების მისაღებად მოვაწყოთ, მოსაცდელსაც და საპროცედურასაც. თანაც თვითრად შევლბავთ. ხომ კარგი იქნება, გივი?

— კარგი იქნება, კარგი! — არ შემიძლია არ დავეთანხმო მაიკოს, — თუ გინდა ყვავილებს დავიგრიგავ კიბხითან და ფანჯარასთან.

— რაგორ არ მინდა, გივი. მაგრამ მარტო ფანჯარასთან და კიბხისთან კი არა, მთელი გზო ავაგსოთ ყვავილებით, ბალი გაავაგებოთ.

გვერდით მივდექ მაიკოს. ისე ახლოს ვარ, რომ მისი სუნთქვაც მესმის და თმების სურნელსაც ვგრძნობ.

სოფელი მიზუმებულია, ჩვეც ვაგზუმდით. არაფერს აღარ ვამბობთ. მაიკო ჩაფიქრებულია. ალბათ ოცნებობს თვითრად შევლბო, პატარა საექიმო პუნქტზე და კიდევ ვინ იცის რაზე?..

ნიაღვრე გზისპირას ჩამწკრივებულ თულებს. ხანდახან ხიდან ვაღვებო უღროდ გაკეთებული ფოთოლი, ან ხმელი რტოს მონატები და თავზე გვეცემა. თუ მაიკოს დაეცა, მე სასწრაფოდ ხელს ვუსვამ სისოცად თიბლ თმაზე და ვცელი ფოთოლს. მივდევთ მთავარი გზისათვის გზის ნაპირს და მინდა ეს გზა კიდევ გაგრძელდეს.

მზარეო დაუზილი

მინა სიმონიშვილი

თოღლია

უნყვუაი სიკოუს

(ს. ტერეშკოვა)

ცის დასალიერს გასცდა თოღლია, ფრინავდა ფრთით, თუ შლილი მკლავებით, ქვეყნად მშვიდობა დაუთოვია თოღლით კი არა, — ცის ვარსკვლავებით. ზღაგურ ფიქრების დააცნობი ღლევა,

ქვესკერს ჩასძირა მელანქოლია, ჯერ ცის თაღიდან ჩამოსხნა ეღვა, მერე კოსმოსის დაციყოლია... პლანეტებს მსჯავსი არცა ჰყოლია, ქვეყნის თეგლია ჩვენი თოღლია!

ოცნება, ოცნება, ფიქრები, ფიქრები—ველი და ახალი; თუ არ ვარ, ვიქნები, ვიქნები, ვიქნები ხაოცრად მაღალი.

ვიქნები—სიცილი ხალხი, ხათუთი — და არა უხეში, ვიქნები ყველაზე ღამაზი, ვიქნები ყველაზესიხე ნუგეში.

არც ღამე და არც წყვდაობა — ვიქნები ხარტველი შეიდეგრა.

ვიქნები შუე და განთიადი ვიქნები უწყვეტი სიამღობა.

ვიქნები ყინვანო ყვავილი, ირემი ფერებს ნაჩვევი, ბვერ დაღმაროს, ბვერ აღმაროს ავიღლო და იხვე ძიებად დავჩრები.

ვიქნები ხათოც და თაგნება, მომაგლის იხეღც ვიქნები, იქ ხალც სიცოცხლე მოაგვრდება ახალი სიცოცხლე ვიქნები

ჩიხოსი ჯუსთავიძე

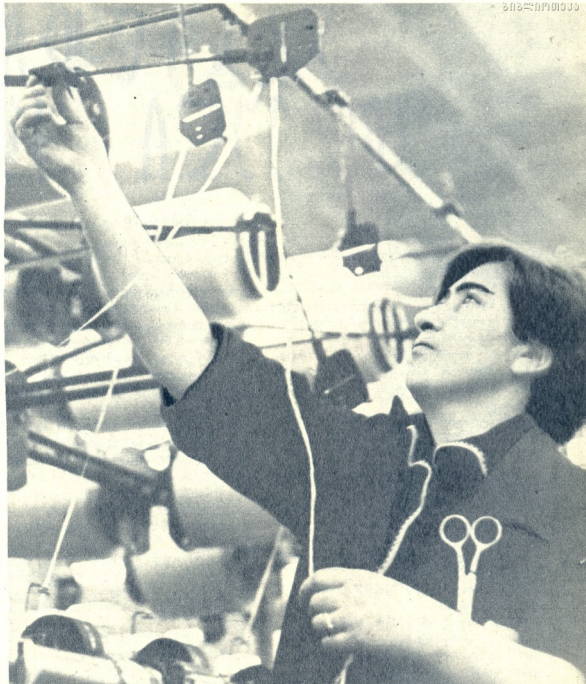
რუსთავის ქიმიური ბოჭკოს ქარხანა ჯერ კიდევ მშენებლობის პროცესში იყო და ამიტომ ნორა მოწონელიძე თბილისის მულ-კამეოლის კომბინატში წავიდა სამუშაოდ. მან იცოდა, რომ მქსოველის პროფესია მშობლიურ ქალაქში გამოადგებოდა. ნორა პარალელურად საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში ეუფლებოდა სინთეზური ბოჭკოს ტექნოლოგიის სპეციალობას. იგი სამუშაოდ გადავიდა რუსთავის სინთეზური ბოჭკოს ქარხანაში და თან წაიყვლია ხუთი წლის მუშაობის გამოცდილება და თავის საქმის დიდი სიყვარული. აქ იგი დიდი სიხარულით მიიღეს და ნორაჟი უყვამანოდ დადგა სრულიად ახალი ტიპის საქსოვ დაწვასთან.

იმ წელს დიდი საზრუნავი ჰქონდათ რუსთაველ ქიმიკოსებს. ახლოვდებოდა პართული კორდის დაბადების დღე. საჭირო იყო 300-ი მარკის საფრეს-გამჭიმის აკრეფატის ათვისება. მსგავსი მანქანები მანამდე არსად არ მუშაობდა ჩვენს რესპუბლიკაში და ბუნებრივია, რუსთაველი ქიმიკოსები სინთეზების წინაშე იდგნენ. მრავალი გამოცდილი მქსოველი ოცნებობდა რომ პირველი დამდგარიყო ამ საოცარ მანქანასთან და მის ხელში აშრიალებულიყო კორდის პირველი ქათათა ძაფები. დიახ, ბევრი ოცნებობდა, მაგრამ ვერ კი ბედადა.

ნორა საათობით ჩაპოკრიცებდა ახალი მანქანის მექანიზმებს და გადაწყვიტა თვითონ დამდგარიყო აგრეფატთან. თავისი გადაწყვეტილება უფროს აშანაგებს გაანდო. წარმოების ხელშეწყობაზე მსჯელობა გამოუცხადეს. მანქანა ხელმძღვანელებთან და მამაჟი გა-მოდგა.

მერე კი... მერე რაც მოხდა, ყველამ კარგად ვიცით. დღეს საბოთი ასეთი მანქანა მუშაობს რუსთავის ქიმიური ბოჭკოს ქარხანაში. ათასობით ქალი დატორიალებს თავს მზრუნავ თითისტრებს და სამეცნიერო დატორიული კორდისა და კაპრონის ქათათა ძაფები დამანანთა გოგონის ნამარჯვებავზე მდგობან.

ამჟამად ნორა ძაფის ცხელი გატომვის სამჭროში მუშაობს უფროს ინჟინრად

კადრების მომზადების დარგში. რუსთაველი ქიმიკოსების შემდგომი წარმატებები ბევრადაა დამოკიდებული მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადებაზე. რუსთავის ქიმიკოსთა კადრების სამჭედლოდ ქალაქში არსებული ტექნიკური და მე-16 პროფტექნიკური სასწავლებლები ითვლება. ათასობით ქალიშვილი და ჭაბუკო ეუფლება აქ დიდი ქიმის მეცნიერულ საფუძვლებს. მაგრამ მათი ნამდვილი დაოსტატებია სამჭროებში, უშუალოდ პრაქტიკული საქმიანობის პროცესში მდებ. უფროსი ინჟინრების და ინსტრუქტორების დასმარებით. კორდის ცხლად გატომვის 1x 1 სამჭროში (უფროსი სიმინ დალიანი) ამ საპატიო საქმეს ნორა მოწონელიძესთან ერთად ორი გულისმი-

ერი და უნარიანი ინსტრუქტორი — თამარ ბერაძე და ნუშა მენაპირე ემსახურება. მათ გვერდით არიან მოწინავე ცვლის უფროსები: ელიკო ნიჯაკაძე, ნაზიკო წიკლაური და სხვები.

ქიმიკოსთა კადრების დაოსტატებისა და კვალიფიციის ამაღლების მიზნით, სამჭროსი მთელი კოლექტივი გამოცდას აბარებს. ეს კიდევ უფრო ამაღლებს კადრების აღმზრდელი ინჟინრის მოვალეობას.

ქიმიკა დღეს სასწავლებს ახდენს. ჩვენს საუკუნეს სამართლიანად უწოდებენ ატომის, კოსმოსის დაპყრობისა და დიდი ქიმიის საუკუნეს. ამ სასწავლებლის შემოქმედანი ჩვენი ქალბოციე არიან, ნორა და მისი ამაზნაგები.

თ. ლეკავიანილი

საბჭოთა საინფორმაციო ცენტრი

მითხრობა

ახალ წელს ყველა ცდილობს შინ გაითეთოს და დაივიწყოს.

თუ სადმე ვაღბავთ ცოტა ხნით, ისიც კარის მიწვრთვებით, რომელიც მეცხვრედ უკვე შემოვიგზავნა ნებართვით ხელდასმეულ პატარა გოგონას ან ბებიას. ძალიან ახლობელი და ძვირფასი ოჯახის უნდა იყოს, ან განსაკუთრებული მიზეზი უნდა გქონდეს, რომ სტუმრად უფრო შორს წახვიდეთ.

ჩემს ტრადიციულ საახალწლო ვიზიტს დღეც თამართან სწორედ ასეთი მიზეზი აქვს:

თუ წინა წელი, ახალ წელს მარტოდ-მარტო ითენებს. ჩემი დედადაშვილი მისი — ჩემი ძებნა და ჩემთან დასაშვარბლო, იმის პირველსავე წელს თანაპარა უკუშეუკლებს.

მანუგებლად დედაჩემს ჩემზე ახლობელი არაფერს დარჩენია.

ახლაც, ახალი წელი ადრინა დილით, დედასთან მივიჩქარა.

ვიცი, მოუთმენლად მგლოვდება.

ამ სავალდებულო მოვალეობას შევეჩვიე, მაგრამ როგორც ყოველთვის, ამჯერადაც ერთი დღე არ მაწვალეს: კიდევ რა მოვიგონო, რა უფროსა სანუგეშო.

ვერც ვერაფერი მოვიფიქრე, ისე მივაღუქე კარზე.

დღეც მზეხევა, პალტის გადახმა შეშვალს, მზარნეგლობით მათომქმეს თხილ მივსუსტე და ხელთათმანებს.

მეფსუსტეობით პატარა მაკვილას, ტბილუელობით გაწყობილს. ვიღებ ჰქვას და დედას ველოცავ ახალ წელს. ვედილობ სიტყვებით ძალდაუტანებლად და ხალისიანად ეფერებოდა, მაგრამ არ გამაზმდის.

დღეც შეითხოვდა — როგორ შევხვდი ახალ წელს, როგორ არიან შინ.

ბასუსს მოკვდავ და ანგარიშმოუცემლად ვისძვდი. მარტო იმითომ კი არა, რომ ძალიან ნაცნობი და ჩვეულებრივი კითხვებია, უფრო იმითომ, რომ აქამდე ვერ მოვიგონე საიქმედი, რომელიც წინაობრივ ხარკად მაღვდა.

თავისთავად დიდად წინაობრივი როლი არაღ ტუთული მიჩნაბ-მიჩნაბთ, მაგრამ რისავე უმოქმელობა ქვეყნად მარტოდ დარჩენილი აღმიახასთაის უფრო მეტ დანა-

შუალდ მიჩვენებდა. ნათქვამია, მიჩვენებს ნუ მოაკლებო. ალბათ, დედაჩემიც კარგად გრძნობს მანუგებულები და დამამედეგული სიტყვების უსაფუძვლობას, მაგრამ იგი დედაა. დედა კი, ვიდრე უკვლავ გამჭრალი შვილის სახელის წარმოთქმა ძალუქს, გულიდან იმედს არ ამოიწერავს.

ჩემი საოქმედი კი არ მოდის და არა. ჩანს გამობრტყტა სანუგეშო სიტყვათა ხერხინი.

რატომღაც ნახევარსფეროების რუკას მივანერდი. ოღსედაც მე და მისი გეოგრაფიის გაეკეთლებს ამ რუკასთან გავედილით. რუკას თავისი მოვალეობა კარგა ხანია მოხილდა ჰქონდა, მაგრამ ძველი და გაეკეთელი, კვლავ წინანდელ ადგოვას ეკიდება ხელუხლებლად, როგორც მისის ნათქვამი.

ქვეყნობრივად ვივარჩინე, რომ ჩემი საოქმედი ამ რუკას უნდა დაეკუთვნებოდა. ეს ბუნდობლივი შეგრძნება, უკვე ახრად ჩამოვალეობედილი, საოცარ უზრუნოვად მიჩვენება.

თვალბს მაინც ვერ ვაკილებ. აღმოსავლეთ ნახევარსფეროს, ვითარცა უფრო ნაცნობსა და თითქმის შემოგულს, მზერა მალე მოაკიცივ.

დასავლეთ ნახევარსფეროს ზემოდან ჩამოვიყვი. შექნიყურად, მაგრამ გულმოდგინედ ვითხოვლი ქვეყნების სახელწოდებებს. ვცდილობ ვაფარხოო ქალაქების შედარებით წერილი წარწერებში. მეტწილად ვერ ვარჩევ. ისევე ძველ ცოდნას ვიშველივ.

ასე მივციცივ პოლუსიდან პოლუსამდე ჩამობრტყლულ კონტინენტზე: ზატბა, აუჩქარებლად, დროის მოვების მიზნით, ალბათ ინსტიტუტის კარნახით, რომ ნადავრად ხელმოდს არ გამოვიყვალის გონებაში დაბუდებელი ვერცა შეუცნობელი იმედი საოქმედი პოვნისა.

„ბრაზილია... ყველაზე მეტად რითია ცნობილი?“. გმონი ყავითი. დიბა ყავითი... კარტოგრაფები, ეტყობა, ამას სრულებით არ უწევენ ანგარიშს. ბრაზილია რუკაზე ყოველთვის ყვითლად გამოჰყავით“.

თვალბა არ აჩვენებინებ ვადინეყოლა. — არ აჩვენებინა ცნობილია... ამა რითია ცნობილი?“.

ბუნდობლსა და შეუცნობელს აქმდე

ჩემს გონებაში რომ ტიტივივება, საიდანღაც შეუერთდა გახსენება ვაგონილს. მოულოდნელი აზრი სიხნულში ბეს თვალბებით აწინი.

„ღობს, ღობს... სწორედ გუშინწინ მიყვივბოდა ჩვენი ერთი თანამშრომელი: ომში უკბო-მკვლად დაყარგულ მძის წირალი მოვავივდა სრულად მოულოდნელად არაგენტინიდან... ჩემთან აქ სხვა ქართველებიც არიანო...“

მოგეცით ლხენა, ენად გავიკრიფე: ასე და ასე, დეიდა, არგენტინაში ერთი კაცი აღმოჩენილია, მისისათვე უკუბრუნებულად დაყარგული-მეთუი... თანდათან სხვებიც ჩნდებიან... თუ სულ ლფისპირიდან გადავარდნილი არ არის კაცი, აღარ იმალუბა წინანდებურად... ახლა ჩვენებით მეტ გულწინანდებურას იჩენენ-მეთუი და მისთანანი... დეიდა სულგანახლად მისძენდა.

თუმცე სასახეგრად მართოდ ამბავს ვუყვებოდი, თვალბს ვაინუვებდი, მხოლოდ ერთხელ შევხვდი და ვივარჩინე, რომ ჩემს სამაზობში რაღაც იქმება.

— ნეტამც ვებრე იყოს, შვილი — წარმოსთქვა ბოლოს და ამობოტრას გულიც ამოიყვალა.

წამომედი, საღამოს შინ გელოდებო-მეთუი და გამოვედი. პარაქიანად მარდნიდა. ხელითამანები მხოლოდ მაშინ ვამასხენდა, როცა შემცივდა. ვიხეიბი მოვიფიქრე, მაგრამ ვერ ვიპოვე. დარჩენილია.

ერთი შეუცუყმანება კი შეუცუყმანად, მაგრამ შემდეგ გამობრტყული და დიდალს მახლის კიბე სწრაფად ავიბრტყე. კარზე დაუკავუნებლად შევიღე.

მოხვდა ჩემი დაბრუნება არც გაუეცია.

იგი ნახევარსფეროების რუკასთან იღვდა. მარტხენა ხელთ სათვალეს აწვალუბდა. მარკენა ხელის საჩვენებელი თითი კი არაგენტინისათვის დაღვდა და თვალთ იყვანეს ზომავდა. ეტყობოდა, იმის ვარაუდში იყო, რა მანძილი იქნებოდა ჩამოვრტყლვად არაგენტინამდე.

***

არაგენტინაც, ძალიან შორსეული ქვეყანაეი თუ მანს სადმე გვევლება ჩემი მამუსლის გზაყვანბნული შევივბა, ათუყვე — იქმარონ საქართველოსაკენ. დედა ეტებს და უბნობს მათ.

ქეთო ხუჯუაძე

წავიდა ერთი ლამაზი სიცოცხლე, სიცოცხლე ქართული მომღერალი ქალისა, რომელიც ათეული წლების განმავლობაში ვაგტაბოდა რაიკი ტუბილი, ხავერდვანი ხმით, მთავარდებულ სცენებში.

ქეთო ჯაფარიძე, ვანო სარაჯიშვილის შემდეგ იყო პირველი საუცეთუსო შემსრულებელი შესანიშნავი ქართული რომანსის „გენაცვალეს“ და შემდეგ, ხომ საერთოდ იგი ქართული რომანსების უნაღლო ისტატი გახდა.

სხვა რომ არაფერი ვთქვათ მომღერალი ქალის შესახებ, ისიც ემარა, რომ მას ჩვენი ერთგული სიმღერების კოლორიტი ჩვენი ქვეყნის საზღვრებს გარეთ ვაჟმონდა. მისი სახით ქართულ ვოკალურ ხელოვნებას ჰყავდა ამერიკის სიმღერებისა და საესტრადო ენერჯის თვალსაჩინო წარმომადგენელი.

1935 წლიდან იგი მღერის საბჭოთა კავშირის უძლიერეს ქალაქებში, მღერის საზღვარგარეთ და ყველგან, სადაც არ უნდა გამოხსულიყო ეს გამოჩენილი მომღერალი, იგი იმსახურებდა ხალხის მოწონებასა და სიყვარულს.

მართკო ლენინგრაძში, მუსიკალური კულტურის ამ ცენტრში, ქეთო ჯაფარიძე მღეროდა თითქმის ოთხი წლის განმავლობაში და მართალი იყო მომღერალი ქალი, როცა იტყობა ხოლმე ლენინგრადში მივლული პირველი წელიწადი ვოკალურ ხელოვნებაში. ასეც იყო: ლენინგრადის ესტრადამ გახდა იგი სახელოვანი და პოპულარული.

ქეთო ჯაფარიძე დაიბადა ქვიშხეთში, 1901 წელს, პართელი საზოგადო მოღვაწის დიმიტრი ყიფიანის ყოფილ სახლში. ამ სახლთან მას აკავშირებდა მისი სათნო, საყვარელი დედა და ამავე ყიფიანი, რომელიც დიმიტრი ყიფიანის თბილ ნათესავი იყო.

ქეთოს მამა — კონსტანტინე ჯაფარიძე ცნობილი იურისტი და ნიკეირი მთარგმნელი, მეტად საინტერესო პაროფიდა გახლდათ. მის ოჯახში ხშირად დადიოდა დიდი პართელი პოეტი აკაკი წერეთელი, აქვე შეხვედებოდათ კონსტანტინეს ახალგაზრდა მეგობარს, ცნობილ პოეტს იოსებ გრიშაშვილს.

ქეთოს მუსიკისა და სიმღერებისადმი სიყვარული გაუღვიძრა ბებიამ მინაიმ (დღის დედა). მინაიმ ყიფიანი ხალხური შემოქმედების დიდი მოტრფელი იყო და პატარა ქეთოსაც ამდერედა ხოლმე ხალხურ, პატარა-პატარა მელოდიებს.

უცებ ჩაიკროლეს ქეთო ჯაფარიძის ბავშვობის წლებში. 1909 წელს, მოსწავლის

ფორმში გამოწყობილ, გარემწანწავნიან გოგონას საოჯიდანახური გიმნაზიაში ყურადღებას აქცევს იმ დროს გიმნაზიის სიმღერის მასწავლებელი, მომავალი ცნობილი კომპოზიტორი — ზაქარია ფალიაშვილი.

იყო შემთხვევაც, როცა ასამაჟიკი მოსწავლისაგან შემდგარ გუნდს ფარედა ქეთოს ხმა. ეს ის პერიოდი იყო, როცა ახალგაზრდა კომპოზიტორი ამთავრებდა თავის შესანიშნავ ნაწარმოებს „აბესხალომ და ეთერს“. და მან თითხმეტ-თხუთმეტი წლის ქალშვილს — ქეთო ჯაფარიძეს ეთერის არია შესრულებინა.

სწორედ ამან გადაწყვეტინა ქეთოს განმარტობენ ზაქარია ფალიაშვილის იმედები და უყოყმანოდ დაიწყო მუშაობა ვოკალურ ხელოვნებაში.

გამორჩა ქეთო ქართულ სცენაზე. მის მხარეში ამოუღებელი ახლო მეგობრები: ვერია ანაფანიძე, მიხეილ ჰოაერელი, უშნაგვი ჩხეიძე და სხვები.

ვერია ანაფანიძის სახლი იყო ქეთო ჯაფარიძის პირველი სცენა და პირველი ესტრადა. მეგობრები ახალისებდნენ, ათამამებდნენ ქეთო დავაგტაძე, ქეთო გვილდერი — შესაბამედნენ მას და ქეთოც დღით-ღამით იზრდებოდა, როგორც მომღერალი და ხელოვანი.

მეღ დაიწყო ქეთო ჯაფარიძის ტრიუმფალ გამოსვლის წლები. იმ დროს საესტრადო ეთერის მომღერლები არ თუ ისე ბევრი იყო. ესტრადა შედარებით მსუბუქ ენარად ითვლებოდა. არ შეიძლება არ ითქვას ისიც, რომ ამ ეთერის ზოგიერთი მსახიობი შაბლონურად მღეროდა, ჩვეულებრივ ბოშური პრიმიტივიზმით. ქეთო განსხვავდებოდა ამ მსახიობებისაგან. მისი რომანსები უფრო ახლის იდგა ხალხთან. მის შემოქმედებასთან. და ხალხსაც ეს მოსწონდა. მოსწონდა მისი ვამოლი, შეხუღუდავი ხმა და მისთან შესამებული მომიხილული სცენებობა, რაც განსაკუთრებულ ძალას აძლევდა მის სიმღერას.

ქეთო ჯაფარიძის დიდი წარმატება ჰქონდა მოსკოვში. დარბაზში ტაში აცხრებოდა. რამდენჯერმე იხდებოდა და ეშუებოდა ფარდა. ყველაფერი იცხებოდა სცენაზე.

ასეთივე ტრიუმფი, შექაბილება, ყვავილები ახსოვს ქეთოს ჯ. ლენინგრადში, ერმიტაჟში. დარბაზი ყოველთვის სასუქ იყო ხოლმე ხალხით. დამსწრები, ახალგაზრდობა, სტუდენტები იღვანე ფეხზე, კიბებზე, ფერხდებოდა.

ქეთო ჯაფარიძის სამამული ომმა ხაბაროესკში მოუწყო. ქეთომ შესცვალა თავი კონცერტების პროგრამა. კიდევ უფრო ახლოს მივიდა ხალხთან. მის რეპერტუარში პირველი ადგილი დაიკავა საბოძოლო სიმღერებმა.

ქეთო მღეროდა ვლადივოსტოკსა და ირკუტსკში, ბუარჯანთილოეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში, ჩიტას ოლქში, ტაშკენტსა და ალმა-ატაში, კოსპიტუბში, სამხედრო ნაწილებში, დაკრილ მებრძოლებთან, საეღვე კარებში.

მომღერალ ქალს ნახავდით ყველგან, სადაც კი საჭირო იყო მისი ოპტიმისტური, სიცოცხლის ძალის შთამაგონებელი სიმღერები და იყო შემთხვევებიც, როცა ომიში მზავალი წითელარმიელები მღეროდნენ ქეთო ჯაფარიძის პოპულარულ, ხალხში გავრცელებულ სიმღერებს.

1956 წელს, ქეთო ჯაფარიძეს, საბჭოთა ვოკალური ხელოვნების საქმეში შეტანილი წარუღისაგვის, მიენიჭა საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტის საბათიო წოდება.

1959 წელს, ქართველმა საზოგადოებამ ფართოდ და დიდი სიყვარულით აღნიშნა საესტრადო სიმღერების პირველი საყვარელი კონცერტის ლაუნჯეაგის, საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტის ქეთო ჯაფარიძის 25 წლის წაყოფიერი, სასცენო მოღვაწეობა.

მომღერალი ქალის მისამართით მრავალი რეკამეტი და მოლოცება იქნა იმ დღეს მიღებული.

„ქუჩაში მიშველი ხეები დღანან ნაოქიანი ბებერი ქალივით, ამ იანვარში ვინ მოგატანა — ამდენი მიხაკი, ამდენი ყვავილი?“ —

წიდა სტუდენტი ცილა თოფარიძე. მართლაც ყვავილებმა ააგეს ის სალამი დარბაზში. ამ სალამით გამოქმუვილობა იგი თავის საყვარელ მსმენელსა და მყურებულს და ამის შემდეგ აგრ გამოჩენილა სცენაზე.

ქნეილა ქეთოს დაიწყო, თუ ერთხელ მაინც მოგისმენია მის მიერ ჯალისხილად შესრულებული: „ისევ შენ და ისევ შენ“, „პრწყინავს ვარსკვლავი“, „გენაცვალა“.

წინა წინააღმდეგობა, ფილოლოგიერ მეცნიერებათა კანდიდატი.

ფოტო ნორა ანთიძისა

ყვავილთა შესაიდუმლე

თითქმის საუკუნის ხნისა და ერთი დღეც არ უცხოვრია ყვავილების გარეშე. მათ სიყვარულში ვათეთრდა, მოინახრა, დაპატარავდა, მაგრამ მაინც არ თმობს ვარდებს, მიხაკებს, პიონებს, კაკტუსებს...

75 წლის წინ გააშენა საოცარი ყვავილების ბაღი. მას შემდეგ ყოველ დღე რაღაც ახალს ქმნის, ახალს იგონებს, რომ უფრო მეტად დამშვენდეს ეს საოცრება.

დაუღალავია მისი მარჯვენა, ამოუწურავია მისი ფანტაზია.

მას არ აკლია ჯილდოები, მადლობები, სიგელები, შთაბეჭდილებათა წიგნი საესეა აღტაცებული ჩანაწერებით. არც სტუმრების გაოცება აკვირვებს მოხუც მებაღე-დეკორატორ მიხეილ მამულაშვილს. თითქმის ყველა ენაზე მოთმინა მან ქება-დიდებას გამომხატველი სიტყვებით.

ერთხელ, ჩეხოსლოვაკიიდან ჩამოსული, ჩვენი რედაქციის სტუმარი ვაწვიეთ მის ბაღს. ჟურნალისტი ქალიშვილი გააოგნა ბაღის სილამაზემ, შემდეგ მოხუცთან მივიდა და ლოყაზე აკოცა მადლობის ნიშნად. მოხუცმა შინ შეგვიპატივა და მისი ერთადერთი ქალიშვილი, მისი მესაიდუმლე და თანამოსაქმე პელაგია გაგვაცნო.

პელაგია ორი ვაჟის შემდეგ გაჩნდა ამ ოჯახში. იგი პატარაობიდანვე ათასგვარ შეკითხვებს აძლევდა მამას:

— ეს რა ყვავილია, მამიკო? სახელი რა ჰქვია?

— ეს დილის ყვავილია, მას „აბელილი“ ჰქვია, ეს წითელი კი მიხაკებია, ესენი „სედიმია“... — მოთმინებით უხსნიდა მამა, ასწავლიდა და კმაყოფილს ჩაელიმებოდა: გრძნობდა როგორ იზიდავდა გოგონას შრომა, მცენარეთა სამყარო...

ბაბრულაი — „ჩემი ჩემი სანი“.

ჩემი ჩემი სანი

ქართველი საზოგადოება დიდი სიხარულით შეხვდა ჯაქარია ფალიაშვილის სახელობის თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში ნიჭიერი მომღერლის, უკრაინის სსრ დამსახურებული არტისტის ლამარა ჭუონიას დაბრუნებას.

ჩენს თეატრს დღეს ჰყავს არა ერთი შესანიშნავი მომღერალი, სოლისტი, რომელთა სახელები დაამშვენებს რომელიმე გნებავთ აღიარებულ თეატრს, მათ შორის ლამარა ჭუონია ერთ-ერთი პირველია. წლების მანძილზე დაძაბული მეცადინე-

მანონი — „მანონ ლესკო“.

ობა, მრავალი სპეციფიური სირთულის დაძლევა, ვოკალისტის მტკიცე რეჟიმის შექმნა შეუძლია მხოლოდ მტკიცე ნებისყოფის მქონე, ხელოვნებაზე თავდავიწყებით შეყვარებულ ადამიანს. ყველაფერი ეს შესწავლა მარა კუონიამ, რომელსაც, ცხადია, გაჩნდა ბუნებით მომადლებული, თანდაყოლილი ნიჭი, უმაჯესი ტემპრის ხმა, დახვეწილი სმენა და მაღალი გემოვნება.

ლამარა კუონიას დებიუტი 1956 წელს შედგა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში. მას, როგორც ნიჭიერ შემსრულებელს, ჯერ კიდევ ვ. სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის კონსერვატორიის საოპერო სტუდიის სპექტაკლიდან იცნობდნენ. კონსერვატორიაში იგი ცნობილი პედაგოგის ა. გოჩიაძის კლასში შევალინებდა. საოპერო სცენაზე მისი დებიუტი იყო მომღერლისთვის დღემდე ესოდენ საყვარელი მარო — ჯაქარია ფალიაშვილის ოპერა „დაისში“, რასაც დამთხვავა ოპერის განახლებული დადგმით განხორციელებდა. პრემიერა და დებიუტი დიდი წარმატებით ჩატარდა.

სულ მალე საოპერო მუსიკის მოყვარულებმა ახალგაზრდა მომღერალი იხილეს ჩვენი ეროვნული ხელოვნების სიამაყის ზაქარია ფალიაშვილის ოპერა „ახესალმე და ეთერიში“. მისი ეთერი იყო ბრწყინვალე ფერებით დახატული, უშუალო განკლითა და ემოციით ამაღლებული რომანტიკული სახე. თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში ლამარა კუონიამ ორი წელი დაჰყო და ეს ორი წელი იყო ფრიად ნაყოფიერი და მრავალფეროვანი. მაროსა და ეთერის გარდა, მან წარმატებით განხორციელა ნინო დ. თორაძის „ჩრდილოეთის პატარალში“, ნინო — ა. ბუკიას „არსენაში“.

1960 წელს ლამარა კუონიას იწვევენ კიევის შეჩენკოს სახელობის ოპერისა და ბალეტის აკადემიურ თეატრში, თეატრში, რომელიც წარმატებით აგრძელებს ეროვნული ხელოვნების ბრწყინვალე ტრადიციებს. აქ უკრაინელი კომპოზიტორების ოპერების გარდა, უკრაინულ ენაზე იდგმება თოქმის ყველა რუსული და საზღვარგარეთული საოპერო კმინდებები. ლამარა კუონია მოკლედ დროში დაეუფლა უკრაინულ ენას და ამ ენაზე ზედმიწევნით იმდერა რამდენიმე რთული პარტია, ერთ-ერთი სპექტაკლის დასასრულს, ოპერის მთავარმა დირიჟორმა სიმეონოვმა მოითხოვა კოლექტივის წინაშე განაცხადა: „ჩვენი საოპერო კოლექტივი ვალდებულია იხე სუფთა დაქციით მდგროდეს მომბოლოერ უკრაინულ ენაზე, როგორც ლამარა კუონია მდგროსო“.

ლამარას დებიუტი კიევის სცენაზე იყო ტატიანა ლორინას ვოკალურად და ფსიქოლოგიურად რთული პარტია ჩაიკოვსკის ოპერაში — „ევგენი ონგინი“. ქართველი მომღერლის ტატიანას მზურვალე ივაცია გაუმართა უკრაინელმა მკურებელმა. სპექტაკლს გულთბილად გამოეხსებურა პრესა.

იმავე წელსვე ასახელა ქართველმა მომღერალმა უკრაინა; მისი საოპერო თეატრის

მარო — „ლილი“.

ნორინა — „ღონ-პასაღალა“.

კოლექტივი იგი აქტიურად მონაწილეობდა მოსკოვში გამართულ უკრაინის ხელოვნებისა და ლიტერატურის დეკადში. ამასთან, უკრაინის სახელით წარგზავნილმა ლამარა ჭყონიამ ბრწყინვალე გამარჯვებას მიაღწია გლინკას სახელობის მუსიკის შემსრულებელთა მოსკოვის კონკურსზე, ვახა და კონკურსის ლაურეატი და საერთო საყვებო-რო აღიარება მოიპოვა.

კვივის ოპერისა და ბალეტის აკადემიურ თეატრში გატარებული რვა წელი იყო მომღერლის შემოქმედებითი ზრდისა და ვოკალური სრულყოფის წლები. მან კიდევ უფრო დახვეწა და მრავალფეროვანი ვახადა თავისი რეპერტუარი, საოპერო რეისურასთან, დირიჟორებთან შეთანხმებულ მუშაობით შექმნა ბრწყინვალე სახე მიქაელსა — ბიზეს „კარმენში“, მარგარიტას — გუნოს „ფაუსტში“, ელჟასი — ვაგნერის „ლოენგრინში“, იოლანტასი — ჩაიკოვსკის „იოლანტაში“, ნორინასი — დონიცეტის „ღონ-პასკულეში“, ბატერფლაისა — პუჩინის „ბოჩჩინოსაში“ და სხვ.

ლამარა ჭყონის ყოველ გამოსვლას დიდი ინტერესით ეგებებოდა უკრაინელი სა-

ზოგადობა. მომღერლისადმი პატივისცემა, მისი აღიარება, ხალხის სიყვარული არაერთხელ აისაზა უკრაინულ პრესაში. ვახუ „სოვეტსკაია კულტურაში“ რეცენზენტი მაროლო აღნიშნავდა: „კვიველებმა შეიყვარეს ახალგაზრდა მომღერალი, რომელიც მღერის ჩვენი დედაქალაქის საოპერო სცენაზე. მომღერლის გამოსვლამ დიდი ინტერესი გამოიწვია ამ სეზონში. ქართველი მომღერალი ლამარა ჭყონია მთლიანად შეესისხლბორცა მისთვის ახალსა და მახლობელ უკრაინას, რომელთანაც დაკავშირებულია მისი შემოქმედებითი მიღწევები.“

კიდევ მრავალი გულობლად დაწერილი სტრიქონის ამოცნობვა შეგვიძლია უკრაინული გაზეთების, ჟურნალების ფურცლებზე, სადაც აღფრთოვანებით დააპრაკებენ მომღერლის სცენურ მიღწევებზე.

1968 წლის ზაფხულში, ლამარა ჭყონია გაგზავნილი იქნა სოფიაში ოპერის ახალგაზრდა მომღერალთა მეორე საერთაშორისო კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად. მომღერალმა ჩინებულად განვლო კონკურსის სამივე ტურსი, მოიპოვა ბრინჯაოს მედალი და ლაურეატის საპატიო წოდება. უნდა

აღინიშნოს, რომ სოფიის საერთაშორისო კონკურსში 26 ქვეყნის ასამდე მომღერალი მონაწილეობდა. ეიურის შემადგენლობაში შედიოდნენ მსოფლიოში სახელგანთქმული მომღერლები, პედაგოგები, კონკურსის შემადგე მოწვეუ გამარჯვებულთა დასკვნითი კონცერტი. ლ. ჭყონიამ იმღერა ვიოლეტას არია ჯ. ვერდის ოპერა „ტრავიატადაც“. კონცერტის ტრანსლაცია მოაწყო ევროპის ტელევიზიამ. ქართველი მომღერლის წარმატებას უყვლა აღიარებდა. მან მიიღო მიწვევა ევროპის მთელ რიგ ქვეყნებში: ინგლისში, ჩეხოსლოვაკიაში, ბულგარეთსა და პოლონეთში.

როგონაც ციურბელ მუსიკისმცოდნენს ვახლენსაც პკითხეს, კონკურსის მონაწილედ განეყვლაზე მეტად რომელი მოგწონით, მან პირველ რიგში დასახელა ლ. ჭყონია. ბულგარეთის ცენტრალურმა გაზეთმა „რადიონიქტის დღემში“ თავის შემამაშებელ წერიტონ აღნიშნა: „კონკურსზე საინტერესო მოვლენა იყო ლ. ჭყონის გამოსვლა. იგი განსაკუთრებით გამოირჩეოდა ბუნებით დაჯილდოვებული მხით, საშემოტლებლო ნიჭით.“

ბატინა — „მედიისთვის“

— არასოდეს დამავიწყდება ის ზრუნვა, — ამბობს ლანარა ჯუნიორი, — რომელიც კივის თეატრის კოლექტივმა და, განსაკუთრებით სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ზოია გაილამი გამოიჩინეს ჩემს მიმართ სოფლის კონკურსზე გამგზავრების წინ. იგი სისტემატურად მამუცადინებდა, არ ზოგავდა ძალასა და ენერჯიას.

1967 წელი, იაპონიაში მოეწყო ამ ქვეყნის სახელოვანი მომღერალი ქალის — მიურა ტამაკის ხსოვნისადმი მიძღვნილი ჩიო.ჩიოსანის პარტიის შემსრულებელთა მსოფლიო კონკურსი. მასში მონაწილეობა მიიღო ოთხი კონტინენტის 22 ქვეყნის 39 საუკეთესო შემსრულებელმა, მათ შორის იყვნენ: კვენტ-გარდენის სოლისტი ელიზაბეტ ვოლანი, პარისის გრანდოპერადან ლუიზა გარტი, იტალიიდან სამი გამოჩენილი მომღერალი და სხვა. საბჭოთა კავშირიდან კონკურსზე წარგზავნილი იყვნენ მოლდავეთის სსრ სახალხო არტისტი მარია ბიეშუ და უკრაინის სსრ დამსხრებელი არტისტი ლამარა ჯუნიორი. ორივე საბჭოთა მომღერალმა ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვა, დაიკავეს პირველი-მეორე ადგილები და გამარჯვებულთა კვარტლებიკვ ავიდნენ. იაპონიის პრესამ მაღალი შეფასება მისცა ქართველ მომღერალს.

„მის წინათ, საქართველოს ტელევიზიით მაწყვილოდ გადაცემაში — „მღერის ლამარა ჯუნიორი“, მილიონობით ტელემაყურებელმა ნახა ღვიფფისი ოქროს თასი, რომელიც მომღერალმა ბატერფლავის სამშობლოდან, იაპონიიდან ჩამოიტანა.

ჯასული წლის ოქტომბრიდან ლ. ჯუნიორი კვლავ თავის მშობლიურ ქერას დაუბრუნდა. იგი საოპერო მუსიკის მოყვარულთა წინაშე უკვე წარსდგა ვიოლეტას, ბატერფლავისა და სხვა პარტიებით და ჩვენი საზოგადოება მოხიბლა ბრწყინვალე შესრულებით. მომღერლის ფართო დიპლომატიის ხმა უკველა რეისიტრში თანამარად და თავისუფლად უდარს. ბულგარეთის ცენტრალური გაზეთის თქმისა არ იყოს, „მისი ხმის ტემბრი ძალიან ჰგავს ფლეიტის ზავერლოვან უდერას“.

ლ. ჯუნიორი თავიცი საშემსრულებლო ოსტატობის გაფორმების პერიოდშია. მისი ნიჭი, მრავალფეროვანი რეპერტუარი, საუკეთესო კლასიკური ოპერების ცოდნა, გვიანდლებს იმედს, რომ სიმღერის მოყვარული ჩვენი საზოგადოება მალე იხილავს ახალ პრემიერებს, ახალ საინტერესო სახეებს.

კვლავ წინსვლის მარჯვენა იყოს ახალი წელი ჩვენი მომღერლისა და თეატრის მთელი კოლექტივისათვის.

უკოსი უკუ

მამულაშვილები მამინ ბაღის მოსარწყავ წყალს არაგვიდან ეხიდიებოდნენ.

— ცუდი დრო იყო. არც წყალი გვექონდა ეზოში, არც კეთილმოწყობილი ბინა, არც სათბურები; კვირიკეებურადაც ხანმოკლე სიფიქროვებს და ხელმოკლეობის გაგვიცდიდით, მაგრამ ფარხმალს არ ვყრიდით. — იგონებს პეულაგია.

სწორედ მცენარეთა სიყვარულმა იცვანა იგი 1930 წელს თბილისის სუბტროპიკულ ინსტიტუტში, ერთი წლის შემდეგ კი ლენინგრადის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გადავიდა ბიოლოგიურ ფაკულტეტზე. სწავლობდა მცენარეთა გენეტიკის განხრით. წარჩინებით დაითავრა უნივერსიტეტი, მაგრამ ახალი პროფესიის დაუფლების სურვილი არ აძლევდა მოსვენებას. ისევ ჩავიდა ლენინგრადში, მაგრამ ახლა სამედიცინო ინსტიტუტში ჩაერთო.

მიმოდ შეიტრა ომის დღეები მის ცხოვრებაშიც, შეიტრა და სწავლა მოტოვებინა. ისევ მშობლიურ ქალს, მოხუც მშობლებს დაუბრუნდა ჭაღიშვილი. ომის შემდეგ პეულაგია მამულაშვილმა წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტი.

კვლავ მამის ბაღში ვხვდეთ პეულაგია, მამის დამხმარეს და მარჯვენა ხელს. დილიდან საღამომდე დაუღალავად ტრიალებს, გამოჰყავს ჩიოთილები, ოწყავს, ახალ ჯიშებს არჩევს.

საქმე არ ელევა ბაღში. აქ ყველაფერს შრომისმოყვარე ადამიანების ხელი ატყვია. თვალსა და გულს ახარებს ფერია შესანიშნავი შეხამებით განლაგებული ყვავილები, პატარ-პატარა იმერული ქვევრები, სხვადასხვა ფორმის დაწნული კალათები, ქვეშე საუცხოოდ მიმოხიზული სურთ და ხასი...

ნარინჯისფერ ხშირფაშას, ცილა-მერს, კოწახურს, ვარდებს, მისაკებს, კაკტუსებს მზრუნველი ხელი ატყვიათ. ყველაფერი მამა-შვილის კარგ გემოვნებასა და შრომისმოყვარეობაზე მეტყველებს. არ შეიძლება მხეველობიდან გამორჩეთ პეულაგიას ნახტქტარი — მცენარეების ფოთლობითა და ყვავილობით შექმნილი სურათი — ალბიკაციები: „ჯერის მონასტერი“, „სექტესოველი“ და სხვადასხვა პეიზაჟები.

გაკვირვებით ამ ქალის დაუმრეტელი ენერჯია, შრომის უსაზღვრო სიყვარული, მშობლებისა და ოჯახისადმი თავდადება.

მამა-შვილი წლების მანძილზე სწავლობდნენ მცენარეთა ვრცელი სამყაროს თავისებურებებს და სამართლიანად დამიკვირებს ყვავილთა მესაიდუმლის სახელი.

ნანული ბაგია

ძველი ილანდური სიმღერები ღმერთებსა და გმირებზე — „უფროსი ელა“ — წარმოადგენს XIII საუკუნის ლიტერატურულ ძეგლს, რომელიც 1648 წელს იქნა აღმოჩენილი ბრუნოლოვ სვენიონის მიერ. „უფროსი ელა“ მრავალმხრივად აირკალა სკანდინავიის ხალხთა წარმართობის დროინდელი სულიერი და მატერიალური ცხოვრება. იგი, როგორც მსოფლიო ლიტერატურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სახეობა, თავმოყვანილია მრავალ ხალხთა ენაზე. გერმანულიდან ქართულად მის თარგმანს ხელი მოჰკიდა პეტემა და ფულვორისტმა გიორგი კალანდაძემ. ვებედავ „უფროსი ელა“ ერთ-ერთი სიმღერის ქართულ თარგმანს, რომელიც შესრულებულია გ. კალანდაძის მიერ.

გრამს ხამოლსიძე

სვიადაგრმა თქვა:

1. გრამა, გაიდვიძე, კეთილი დედა! სულეთის კარებთან ვდგავარ და გეძახი: გახსოვს დანაბარი? — ჟამსა განსაცდლისა შენთან მოვსულიყავ, შენსა სამარეთთან.

გრამს თქვა:

2. რა გატყირებია, შვილო ერთადერთო, — რა ტანჯავა შეგემთხვა, რა დარდი, ნალველი? რად უხმობ დედასა, მკედარს, მიწადაცრილსა, ვინც ცოცხლებს განშიორდა — დასტოვა სოფელი.

*) — სვიადაგრი ჭერ კიდე ურბობის ემს იუო დანიშნული მშენებარ ასულზე — მენგლოვზე. ვაფი და ქალი ერთმანეთისაგან დაშორებით ოზრდობოდნენ — სხვადასხვა მხარეს. დედა სვიადაგრისა — ბრძინი, გრამსული გროა — ადრე გარდაიცვალა, როდესაც მისი ვაფი ბავშვობის ასაკს არ ჰახცილებოდა. გროამ ანდერძად დასტოვა შვილს, ოუცი გაუტყირებოდა, მისულყო მის საფლავთან და დახმარებისთვის ხამარიდან გამოქანხნა სული დედისა. სვიადაგრის მამამ სხვა ქალი შერთო ცოლად. დედინაცვალს სძულს თავისი გერი, რომელსაც, ჭერ კიდე სრულიად ახალგაზრდის, თოქმის ბავშვს — ავჯინის საცოლის საძებნელად. იგი დარწმუნებულია, რომ სვიადაგრი დაიღუპება მენგლოვასაგან მიმავალ უცნობსა და ძნელ გზებზე.

სვიადაგრმა თქვა:

3. ავსა, გულობორტსა, დედა ღვიინიკვალსა, სურს ჩემი დაღუპვა — გაავსანა შორეთსა, ხაც ცოცხალ ჯერ არვის ფხვი არ დაუდგამს: საციოლის ჩემისა გზათა საძებნელად.

გრამს თქვა:

4. ძნელია შენი გზა, შორი და სამიში, გარან სიყვარული დასძლებს ყოველიყვს; სიმძნე — სიმამიეთი საწადელს მიიღუე, თუ ბედი — მწერული მოგაგებს წყალობას.

სვიადაგრმა თქვა:

5. სიბრძნითა სენითა, გრძნულთ დედა, გზასა ძნელსავალსა შეილი დიფარე, — დაღუპვა ანბრე, სიფავს ვამრიდ, ახლახან დასტოვა მან თვისი ბავშვობა.

გრამს თქვა:

6. ისმენდე გრამსულსა სიმღერას პირველსა, რანმა! რომ ისინია

1. რანი — სვიადაგროა, რომ ესაა მტკანახელი ვაჯახუხულისა და სინათლის მამად სხვადასხვა ღმერთის, ბელდრის მძის — ვაღიასა.

პაქაჩია თინიკოს კოსმოსური სომარდი

მოთხრობა

ასალი წლის წინა დღე იყო. პატარა თინიკო ტახტზე იჯდა და თოჯინებს კითხვას „ასწავლიდა“. თოჯინებს თვალები დაეჭიკითა და სულგანაბული უსმენდნენ პატარა მასწავლებელს.

მაგადასთან თინიკოს უფროსი ძმა, მეორეხარისხილი რეზო იჯდა და კოსმოსურ სომალს სატყავდა. ვოგონა თავი მიანება თოჯინებს, რეზოსთან მიირბინა და ჰკითხა:

— რას სატყავ, რეზო?
— კოსმოსურ სომალდს! — მიუგო ძმამ.

— რა არის კოსმოსური სომარდი? — ცნობისმოყვარეობით იკითხა ვოგონამ.

— სომარდი კი არა, სო-მა-ლდი! — დაუმარტულა ძმამ, — კოსმოსური სომალდი არის ცამი გასაფრენი მანქანა; ზღვე მოერჩები სატყავს, შიგ ჩაჯვდები და მთავარზე გაფრინდები.

— მთავარზე? — გაოცებით იკითხა თინიკომ.

— კი, კოსმონავტი გახდები და ისე გაფრინდები მთავარზე. იქიდან ბრჭყვიალა ვარსკვლავებს ჩამოეტიან სახალწლო ნაძვის ხის მოსართავად.

— მეც წაიშვებ, რეზო! — შეხებე-წა და.

— შენც წაიშვებო? — რეზომ დას შესხდა, — არ შეიძლება, შენ ხომ გოგო ხარ, კოსმონავტი კაცი უნდა იყოს და არა გოგო.

— დეიდა ვალენტინაც ხომ გაფრინდა? შენ არ მითხარი, გაფრინდაო?

— დეიდა ვალია ქალია, შენ კი გოგო ხარ.

— რომ გაიფრინდები, ქალი ვიქნები, დედამ ასე მითხრა: თუ რძეს დღევ, დღეი ქალი გახდები.

— მაინც არ შეიძლება! — დაეცნებოთ გაიმეორა რეზომ.

რინდისგან² ოდესღაც: მხრებიდან გარდევდნენ ტვირთი, რაც გამძიმებს, თავსა საკუთარს თვით ექმნენ შემწვალად.

ქარნი და ტყელები დაცხრნენ, დამგორილდნენ, ნაპირს დაუბრუნდნენ სალი, უგნებელი.

7. სიმღერას მეორეს გიმღერი გრძობობთა, მხელსავალ გზებზედა ყარობთა მფარველმა: ურდამა³ შემოვალთოს მტკიცე ვალავანი, სადაც შეისვენო, რა გზითაც იარო.

8. გიმღერი მესამეს — მძვინვარე ნაკადთა ავსა მრისხანებას იგი აგარიდებს: დღელსა დაქანონ, ჰელსა⁴ ბნელს შთანთქან, დაცხრნენ და დაკედნენ ტალღები მშფოთვარე.

9. ისმენდე მეოთხეს — ოდეს გულმამასა გზად მტერი შემოგზვდეს და გაიფრინდეს, — დადრეკს, დაძაბუნდეს, ვერა დაგაკლოს-რა, მოყვარად გადრეკენას, კეთილის მსურველად.

10. სიმღერას მეხუთეს გიმღერ, დიხსომე — გიხსნას ტყვეობიდან, ოდეს გაგიჭირდეს: გრძნობით დღს დავასვამ აწ შენთა სხეულთა, შევკრავ, შევეულოცავ, რომ მყისვე მოგესნას ხელთავან, ფეხთავან, ხელხუნდი, ბორკილი.

11. ისმენდე მეექვსეს — თუკი ზღვად გასულსა გრისხვად თავს დაგატყდა გრივალი მძვინვარე, —

12. ისმენდე მეშვიდეს — მთებში მგზავრობისას ყინვამ და ავდარმა ვერ დაგზიანოს; სუსნი და სიცივე შენს ტანს ვერ შეეხოს, ყინვამ ვერ შებოჭოს, ვერ შეჭკარს სხეული.

13. მერვეს შევილოცავ — მგზავრობა ღამისა გზასა ძნელ სავალსა გექმნას უგნებელი: ქალმა კუდიანმა ბნელი სამარიდან ვენბა ვერ მოგაგოს დადრეკს, დაძაბუნდეს.

14. მეცხრეს შევილოცავ — სიბრძნითა, ცოდნითა ოტუნს⁵ გაეჭიბრო, მარჯვედ ეპაქერო: შენს აზრს, შენს გონებას, ზაგენ შევერმეცხველსა, სიტყვას უშინასა — ძალა შეემატოს.

15. წადი აწ მშვიდობით, შვილო, ნუ გეშინის, ძალა სიყვარულის გამატებდეს მხეობას! გრძნობით დაგიმღერე, გზები დავილოცე, ქვაზე საფლავისა ვიდემ შეილოცველი.

16. სიტყვიანი დედისა გულში დამიარხე, გექმნას სასიციეთოდ, მუდამ თან ატარე: ცხოვრების გზებზედა გარად დაგიფარავს მარანება ჩემშიერი, მარად სახსოვარი.

5. ხალხის რწმენით, განსაკუთრებით დიდ სასიშროებას წარმოადგენენ ვარდაცხლილი ბოროტი ქაღალკი ქალები, რომელთა აჩრდილებიც. ღამდამობით გამოდოლდენ საფლავებიდან ადამიანებისათვის ვნების მისაყვებლებად.

6. ოტუნი — გოლიათი. უფროს დედას⁶ გოლიათები ბუნების მოვლენათა სიმბოლოურ განსახიერებებს წარმოადგენენ.

2. რინდი — ვალის დედა.
3. ურდი — სამნი არიან გრძნეულნი ქალ-წულინი, აღაპირთა ბედისწერის განმგებელი: ურდი, ვერდანი და სკულდი.
4. ჰელი — ქვეყანალი.

— კი შეიძლება, კი შეიძლება! — თვალგზე ცრემლი მოადა თინას.

სამართლებრივად დედა გამოვიდა.

— რატომ ტირის თინიკო?

— რუსთო თქვა, კოსმონავტი გოგო არ შეიძლება. ხომ შეიძლება, დედოცო? მე ხომ გავიზრდები და ქალი ვიქნები? — ქვითინთ ამბობდა გოგონა და დედას ეხებოდა კალთაზე. დედამ მიუაღწია თინიკოს და დაცვავევით უხისრა:

— რუსთო შენ გაჯაგრებს. როცა ვალთა ტერეშკოვასკის დიდი გაიზრდები, მსენც კოსმონავტი გახდები.

გოგონამ სინარულით ტაში შემოპირა და კვლავ თავის თოჯინას მიაჩრა. დედა სამართლებრივად გავიდა, რუსთო კი თავისი ხომალდი ხატვა განაგრძო. თინიკომ თოჯინა დასამინებლად დააწვინა და თვითონაც გვერდით მიუწვა. მალე ჩაიძინა.

მიწვედილი ცაზე დიდი მთვარე ამოვიდა. ასეთი მთვარე არასდეს არ უნახავს გოგონას. მან მთვარეს გაუღიმა და უხისრა:

— იცი, დიდი რომ გავიზრდები, კოსმონავტი გავხდები და შენთან ამოვფრინდები. — მთვარემ გაუღიმა გოგონას. უცებ ტახტს, რომელზედაც თინიკო იჯდა, ფრთები შეესხა და მთვარისაკენ გააქანა თოჯინებთან ერთად. გაოცებულა რუსთო თვალდაჭყეტული შეეკრებოდა მთვარეზედ გაფრინების დას. თინიკო ენა გამოუყო ძმას და გადმოსძახა:

— ნახვამიღს, რუსთო, აბა, თუ დამეწვი შენი დებატული ხომალდით!

თოჯინები შეკრინენ, დაუდლდნენ და ერთმანეთს მიეკვრნენ. თინიკომ გაკვირებით მიმოხივდა. ირვლევი მსოფლიო ფეხფულა თვლით იდო, დიდი თოვლი და სიჩუმემ შეამინა თინიკო და წამოიძახა:

— გაიმე, რალა გენა ასლა?

— რამ შეგაშინა გოგონა? — შემოესმა თინიკოს. მოიხიდა და გვერდში თოვლის პაპა არ ამოდგომიდა! პაპამ თინიკოს გაუღიმა. მას კეთილი სახე და თეთრი, გრძელი წვერი ჰქონდა. ხელში დიდი კალათი ეჭირა, კალათიდან ციყვება და კურღლებს გადმოყოფოდა თვალი. თინიკო ტახტიდან ჩამოსტა და თოვლის პაპისაკენ გაცნუსულა.

— გამარჯობა, პაპა!

— გაგიმარჯოს, ჩემო კარგო. აქ როგორ მოხვედი, პატარავ?

— ასლა მიფრინებდი შინიდან.

— შინიდან?

— ჰო, პაპა, ეს ტახტი ჩემი კოსმონავტი ხომალდია, ისეთი ფრენა იცის, ისეთი კარგია, რომ რუსთოს დახატულ ხომალდს უბობა.

— კარგია! — თქვა პაპამ და ტახტზე ჩამოჯდა.

— მე თქვენ გიცნობთ, პაპა, შარშან ხომ თქვენ იყავით ჩვენიან, საბავშვო ზალში, სახალწლო ნაძვის ხის დღესასწაულზე.

— მართალია, ვიყავი! — თქვა პაპამ.

— აქ არ არის ნაძვის ხე? — იკითხა თინიკომ.

— არის, მაგრამ აქედან ცოტა შორსაა.

— ჩემი კოსმოსური ხომალდით ავფრინდები.

ესა თქვა თინიკომ და ტახტამც ფრთები შეათავაშა, პაპამ კალთას წამოაოღო ხელი. ტახტი სივრცეში აიჭრა, იფრინა, იფრინა და ტყეში, ერთ უხარბაზარ ნაძვის ხესთან დაეშვა. ნაძვის ტოტაზე უნარაგი არტყვილია სათამაშოები ეკადა, კენწერითა დიდი, ოქროსფერი ვარსკვლავი უკაოფებდა. ტოტებში ფერად-ფერადი ნათურები ტომცემოდნენ.

— რა კარგია, რა კარგია! — წამოიძახა გოგონამ.

უცებ ნაძვის ხის გარშემოც აენთო ნათურები, აფარფადნენ ჰეპლები და ტოტებში აიოქვიდნენ ღამაში ჩიტუნები. თინიკომ ტაში თვლიდა და ნაძვის ხეს შემოურბნა. თოვლის პაპამ კალათი ნაძვის ხის ძირში დადგა. კალათიდან ციყვები ამოხტნენ და ნაძვის ხესზე აციოდნენ, კურღლები კი ხის ძირში მიიჭეკნენ და თინიკოს დაუწყეს ყურება. გოგონამ მიმოხივდა, თავი ძირს დასარა და წამოზღულ ტურჩებზე თითი მიიღო.

— რამ დაგაღონა, თინიკო? — ალერსით კითხობა თოვლის პაპამ.

— აქ რომ ბავშვები არ არიან, ვისთან უნდა ვითამაშო, პაპა?

— ბავშვები? ბავშვები ალავლე მოეულენ! — თქვა პაპამ, ტახტიდან დედას აიღო და გადამალა. უცებ წიხნიდან ბავშვები წამოიზღნენ ვივლო-ხივლოთ, მაშინვე ნაძვის ხეს მიაშურეს და თინიკოს ჩაქვიდეს ხელი. წრეში თოვლის პაპა და თინიკოს თოჯინებიც ჩადნენ და სიმღერა შემოსძახეს:

წრე შეგკარით ნაძვის ხესთან, ცეკვაში ვართ გართულები, გოგონებო, მიჭუნები,

კურღლები და დათუნები.

ჩვენთან ერთად წრეში არის მზიარული თოვლის პაპა.

თვალწებუნა დედოფალს უფრიალებს ფარის კაბა.

ნაძვის ტოტებს ვფინება თინიკოს ფიჭვი ქულა-ქულა, ხე ნაძვის ხე ჩვენს სალხნად მირთულა და მოკაშნულა.

სიმღერითა და ცეკვით რომ დაიღალნენ, ნაძვის ძირში ჩამოსდნენ. პაპამ კალათი იღო. კალათი ტკბილეულით იყო სავსე. პაპამ სანუქრები საითთაოდ ჩამოურიგა პატარებს. მან არც თინი-

კოს თოჯინები დაივიწყა. სპილომ ლაბში ხორთუმი ჩაწყა და ფრინავი კანფერი ამოიღო. შეჭამა თუ არა, გაიხურა, გაიხურა, ჩვენი ზომარტის სპილოზე უფრო დიდი გახდა. დედანიდან გადმოსული პატარები შემინდნენ და ისევ ღელავნის ფურცლებს შეაფარეს თავი. ციყვები და კურღლებიც იყვე კალათში ჩაჩვენეს. გოცყვები თინიკო პაპას მიუბრუნდა:

— პაპა, ვც ხომ ჩემი თოჯინა სპილოა, როგორ გაიხურდა ასე დიდი?

— ჰო, ჩემო პატარავ, შენ ასლა ნამდვილი სპილო გაყარე.

სპილომ ნაძვის ხეს ახედა, მერე ხორთუმი მოსდო, ფეხებიანად მოთხარა და თინიკოს მფრინავ ტახტზე ავიდა. პაპამ ერთ ხელში კალათი დაიჭირა, მეორე ხელით თინიკო აიყვანა და სპილოს ურბეზე შეჯდა. ტახტი მაშინვე აფრინდა და ღრუბლებში მიიშალა. მერე იფრინა, იფრინა და ერთ დიდ ეშოში დაიშვა.

— ჩვენი ეშო, ჩვენი ეშო! — წამოიძახა გოგონამ. პაპა მაშინვე ჩამოსტა სპილოს ურბეიდან და თინიკოც ჩამოსტა. სპილომ განრადლნებული ნაძვის ხე ეშოში დადგა. მთელი ეშოს გადვებებამის გარშემო მოიყარეს თავი ვივლე-ხივლოები. ოღონდ მათ შორის რუსთო არ ჩანდა.

— რუსთო... — ხმამალა დობიძა თინიკომ.

გოგონა თავისივე ხმამ გამოაღვიძა. ტახტიდან თავი წამოსწია და გაოცებით მიმოხივდა. მამა სამსახურიდან მოსულიყო, ფანჯარასთან იჯდა და გაზურის კოცულობდა. რუსთო კვლავ ხატვის განაგრძობდა.

— მაიკო, სად არის თოვლის პაპა, დიდი სპილო და დიდი ნაძვის ხე? — იკითხა გოგონამ. მამა გოგონასთან მივიდა, მივალურსა, ხელში აიყვანა და ოთხისას კალი შეაღო.

— აი, შენი ნაძვის ხე და თოვლის პაპა, — უთხრა მამამ.

— ეს არა, მაიკო, ის ჩემი დიდი ნაძვის ხე, ხორთუმი რომ აიღო სპილომ და მთვარიდან ჩამოვიტანეთ.

— ხორთუმი აიღო?

— ჰო, ხორთუმი აიღო, მერე მე და თოვლის პაპა შეგვცავა ურბე და კოსმოსური ხომალდით მთვარიდან ჩამოვფრინდით.

— საიდან ჩამოვფრინდით? — ჩაეკითხა მამამ.

— მთვარიდან. თოვლის პაპას ბეჭერი, ძალიან ბევრი კურღლები და ციყვები ჰყავდა კალათში.

— სოზიმარი გინახავს, ჩემო გოგონავ? — აღერსით უთხრა მამამ შვილს და დედასთან აიყვანა სამართლებრივში, რომ მისთვისაც გამზნათ თინიკოს სიხმარი.

უკანა ხეობა საბჭოთა

შეიქმნა რედაქციის

განმარტება

ლუკასიანოვი:

ვენორი ქვანახი,
ფილოსოფიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი.

ცნობილია, რომ პიროვნების ჩამოყალიბება იწყება მანამდე, სანამ ის პირველ სიტყვას იტყვოდეს. საუფრადღებოა, რომ პიროვნების ჩამოყალიბების პროცესი ჩვენს ეპოქაში, ამ ნახევარი საუკუნის მანძილზე, შეიცვალა.

ძველად საქართველოში ბავშვები უმეტესად ოჯახში იზრდებოდნენ. მათი აღზრდა შრომის პროცესში ხდებოდა. ამჟამად აღზრდა სკოლაში ხდება, პიროვნების ჩამოყალიბება სწავლის პროცესში მიმდინარეობს. სწავლა კი ზოგჯერ არ ქნის ამ სიტუაციას, რომ ბავშვს თვით შეუფერადეს საქმე.

ახლაგარდების ნაწილს გრძობები გაუღარიბდა. ისინი აღარ განვიდნენ შობილობის ტკივილებს ან წუხილს. ეს იმიტომ, რომ ჩვენ თვითონ ვართყვებთ მათ ამ ტკივილებს და განცლებს.

ჩვენს ახალგაზრდობას ცხოვრების და სწავლის კარგი პირობები აქვს, მან არ იციის შიმშილი, წურჭელი, ჩაუტყელობა. არ გრძობს, რას ნიშნავს საკუთარი შრომით მოპოვებული. ჩვენთან შეიღობს უბაღებს სსსრუღბლებში მოსწყობად დიდ-მამა დედებს, შეწუხებულია შეიღობს მომავლით. შეიღობს კი კარგ გუნებაზე, ურწუნეილად გრძობს თავს.

ახლაგარდებს ვერ შევყვარებთ შრომა, ვერ მივჩვიებთ უფროსებისადმი მისხარების. მისხარებს, ერთხელ, მატარებლით მგზავრობისას ჩვენს კუბეში დედა და ქალღუგეილი შემიყვადნენ. როცა ძალიან დრო დადგა, ხანშინესულმა ქალმა შეიღობს მრწუნეილად

გაუშლა ლოგინი, მერე თავისი ლოგინიც გააწყო, შეიღობს ქვედა ადგილი დუთოში, თვითონ რის ვაფაგლაბით ზემოთ მოთახსდა და თითქმის შეიღობს დამე არ დაიძინა, გადმოხმებდა შეიღობს და ციციხებოდა: ზომ არ გციცავო. ქალიშვილი ამგვარ მრწუნეილბას ისე იღებდა, თითქმის ეს ასე უნდა ყოფილიყო. თვითონ კი ოღნავადაც არ მოუსტრევებია მიწველებოდა დედას, ან გაეგო, როგორ გრძობდა თავს შობილად. ასეთი ურწუნეილობის მაგალითები ბევრია. განა არ შეგინიშნავთ ქალაქგარეო განიერებისას ხანშინესულები რომ საქმიანობენ, შეიღობს მინდორზე საუზმეს, მიდიან წყაროზე წყლის მოხატანად, ან ბოსტანუღბს გასარტყხად, მათი შეიღობები კი წამოწოლილი იღობებიან, როდის ვაზაღდება ყველაფერი და როდის მიირომევენ მორიშულს.

ახლაგარდებს ინიციატება ჩვენ თვითონ ვართყვებთ, ვუსაბობთ შრომის სტრუილს და შრომის შედეგით გამოწყეულ სისხარებს. ახლაგარდამ არ იციის, რა არის ოღობს მოღებვა, ამიტომაცაა, რომ შეიღობს ნაკლებადაც ვუყვარავარო.

განავალისწინებელია კიდევ მეორე გარემოება:

მოხდა ბიოლოგიური მომწიფების დამატება და სოციალური მომწიფების დაგვიანება. წინათ ეს პერიოდები ერთმანეთს მისდევდა. მომწიფებული ახლაგარდს შრომაშიც ებებოდა და ოჯახის წინაშე პასუხისმგებლობასაც გრძობდა. ახლა ადრე წყება გარდაშავალი ასაკი, 12 წლის ბავშვი თითქმის მომწიფებულია, იგი არ გუროჩილება უფროსებს, ჭიუტობს, ჩვენ კი ვე-

დარ ვასრტბი ზომების მიღებას.

ადრე მომწიფებული ახლაგარდა ცხოვრების დაწყებისაგან შორსაა. მას აქვს ახარტყფასოვნების განცლა. სოციალურად რომ მომწიფებულად ჩათვალს თვით, მიანია, რომ აუცილებლად უნდა დამთავროს უბაღლები.

ჩვენს ეპოქას ჭარბი ინფორმაციების ებოქა ეწოღება. ამიტომ უჭირს ახლაგარდას ჩაუტყფს წიგნს. მას ბგონია, რომ ისედაც ბეგარი რამ იციის, მაგარამ არსებოდა ძალიან ცოტა იციის.

მეცნიერებაში დიდი ცვლილებები მოხდაც. ამიტომ შესასწავლია თანამედროვე სკოლის აგების საქობი. ამას ცალკალეკ ვერცერთი მეცნიერული დისციპლინა ვერ შესძლებს. საქობია საქობის კომპლტყერი შესწავლა.

მამინა სინარულიძე,

ფილოლოგის მეცნიერებათა დოქტორი.

ამ თათბირზე უკვე ბევრი ითქვა აღზრდის მეთოდებზე და ბავშვთა დანაშაულის თვითდანიშნულების გზებზე. ახტომ მინდა ისეთი საკითხი შევიჩინებო, რომელზეც არავის გაუმახვილებია ყურადღება. ეს არის დედისათვის უყვლა პირობის შექმნა, რათა მან ბავშვი წესრიგად აღზარდოს.

წუ ეწინააღმდეგება ამ ბავშვის აღზრდა ძირითადად დედის მხრებზე გადადის. დედაა თავი და თავი, დედაპაპი პიროვნების ჩამოყოფილების საქმეში. ჩანს, რომ დედის დანაშაული დაწესებულია. ქალაქი, ახე თუ ისე, შეიძლება მასუხისმგებელია. მაგრამ დღეს ქალბავშვთა მამაკაცების მხარდამხარე შრომობენ სასოგადოებრივ სარბიულზე. ჩვენ შესანიშნავი ქალები გვაყავს, ისინი თავიანთი შრომით არაღირთ არ ჩამოუვარდებიან მამაკაცებს. ასეც რომ არ იყოს, მათი ხელფასი შესაძლებელია აუცილებელიცაა ოჯახისათვის. ყოველივე აქედან გამომდინარე, ქალს ცოტა დრო რჩება შვილის აღზარდვლა. ვიყენებ რა მომენტს, მინდა ამ დღი პედაგოგიური საზოგადოების წინაშე წინადადება წამოვიყენო: მიუცეს ქალს — დედის უფრო მეტი სასუფლები, ესე იგი, ჰქონდეს შედეგადად სასუფლო დროში. და ეს როგორც ისე მოხერხდება, რომ ზიანი არც საბავშვოებრივ საქმეს მივაყენოთ. ამ საკითხს ალბათ, სერიოზული შესწავლა და დამუშავება დასჭირდება.

შობილების, თავდადების მაგალითს, უნარს — გაიღოს ბავშვთთვის უყვლანაირი მხსენებელი, თუ ეს ამას საჭიროება მოითხოვს. პედაგოგიის ისტორიამ მრავლად იცის მაგალითები, როცა მასწავლებელი საკუთარ სიცოცხლესაც არ იშურებდა ბავშვებისათვის.

ამხანაგმა ნადედა შალუტაშვილმა ილაპარაკა კინოს უღელის მნიშვნელობაზე, იმზე, რომ ბავშვები სწორად ვერ აანალიზებენ გარნაზე ნახულს და სწორად ცუდს ბაძავენო. და აი, სწორად მასწავლებლის შუღლითა აქ დღი დამხარების გაწევა. იგი ახლოს უნდა იდგეს თავის მოსწავლეებთან, უნდა შეგნობოდეს მათთან, ბავშვებთან ერთად სწორად დადიოდეს კინო-თეატრებში, შემდეგ კოლექტიურად გაარჩვიოს ნახული, თავისი ატორიტეტული სიტყვად მიახველოს, რომ ბავშვმა სწორად გაიგოს, წესრიგად გარკვევს იმაში, რაც ნახა.

სინამდვილეში კი რა ხდება? დღის საათებში კინოთეატრები გვექმლიდა უზედამხედველო ბავშვებში; კინოს დირექციას კი აზრად არ მოსდის, რომ ეს ბავშვები სკოლამ აცდენენ, არ ფიქრობს, რით უფელის ამ საქმეს. წუგარის ჰგონია, რომ ბავშვის აღზრდა მხოლოდ შრომობისა და სკოლის საქმეა. ბავშვს ზრადის მთელი საზოგადოება, ის ვარგისი, რომელზეც იგი ტრიალებს. მინდა ადვინოში მოხელთა კულტურის შესახებაც, წუ მიწყენენ ეს უკანასკნელი. იშვიათი როლია, როცა უკულტურო შრომელი თავისი საქციელით ზიანს აყენებს ბავშვსა და მასწავლებლის ურთიერთდამოკიდებულებას.

სწორად მასწავლებელზე რაღაცით განრიხებულნი შრომობი მას შეუვარდებულ ბავშვის წინაშე. უყვლა შრომელს კანონივით უნდა ახსილდეს: არც წინ და არც ვარც ბავშვის თვალში არ დაამციროს პედაგოგი, არ მოსხარს ის ტოტი, რომელზეც თითონ ზის. პირიქით, უნდა ცვალოს ყოველნაირად დაიცვას შვილის თვალში პედაგოგის ატორიტეტი, თუნდაც ეს უკანასკნელი ამას არ იმსახურებდეს.

ასევე უნდა ცდილობდეს თავის მხრივ მასწავლებელი, არ დაამციროს შრომელი. იშვიათი როლია, როცა მოსწავლელე გაჯარებული მასწავლებელი გულს ბავშვის

ბრიგოლ ფონსამე,

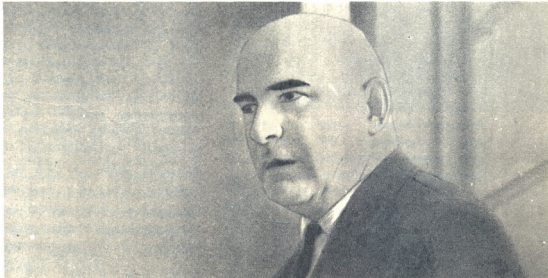
პედაგოგიური მეცნიერებათა სამეცნიერო-საკვლეო ინსტიტუტის დირექტორი.

ჩვენს საუბარში მოწინააღმდეგეობას იღებენ ატორიტეტული ადამიანები, მათ ერთი საერთო მიზანი აერთიანებთ. — ეს არის მომავალი თაობის აღზრდა.

ბავშვის აღზრდის მთავარი ცენტრი სკოლაა. საბჭოთა კავშირში ორნახევარი მილიონი პედაგოგი ემსახურება მომავალი თაობის აღზრდის საბატიო საქმეს.

რაკი ჩვენი აქ თავშეყრის მიზანი ცუდის აღმოფხვრა, მინდა აქცენტი სწორედ ნაკლებ გაემაზვილო. არის თუ არა უყვლა ფერი რიგზე? რასაკვირველია, არა არიან პედაგოგები, რომლებიც ვერ დგანან სათანადო სიმაღლეზე. ვერ აუვარდენ ბავშვებს სკოლას. პირიქით, ბევრი ბავშვისათვის სკოლა მხოლოდ მოსახერხებელი ადგილია.

ბავშვი უფაიზებს მემბრანას წაგავს, იგი მაინცე ამჩნევს მასწავლებლის სუსტ მხარეს, მას არ გაამიპარება ის, რაც სწორად მოზრადლი ადამიანისთვის შეუძლებელია. მასწავლებელი უნდა იყოს მისაბატი, უნდა გაიორიგოდეს მაღალი კულტურით, უღელის ტაქტით და, რაც მთავარია, იმ სავის ღრმა ცოდნით, რომელსაც ასწავლის. პედაგოგში მოსწავლელე უნდა ხედავდეს კეთილ-

შრომების ღანძლით მოიხიბეს. ასეთი საქციელი, ჯერ ერთი, ბავშვს აგრესიულად განაწილეს თითონ პედაგოგისა და (მას რომ ეჭვიანად უყვარდა სუფარულ ადამიანებს— შრომისთვის უფრენებს) და მეორედ, შეიძლება მართლად დაჯარჯოს შრომებმა შეიღის თვალში ავტორიტეტი.

მანაწილებლობა და შრომის ურთიერთ-განება და მტკიცე კავშირი ბავშვის სწორად აღზრდის საწინააღმდეგოა.

აგერ, ჩემს ზვირდით წეს სკოლის დირექტორი დირექტორი ლილი მელაძე. მას სწორი ურთიერთობა აქვს დამყარებელი შრომლებთან, შემოღებული აქვს მეორედი—კარგად აღზრდილი, მაღალი წარმატების მქონე ბავშვების დედ-მამას გამოკუთხადოს მადლობა; ამისათვის შესანიშნავი ფორმა აქვს გამოყენებული: წერილობითი უხის მადლობას. წერილი იგზავნება იმ დაწესებულებაში, სადაც შრომლები მუშაობენ. მოკვსენენთო, ბავშვის შრომებისათვის უაღრესი ჯილდო წარმოუდგენელა. სახატიეროდ, ცუდი ბავშვის დედ-მამას შიშის ზარი იმერის, როცა სკოლაში იხარბენ, კარგად იციან, ლილი დელოხელია, პასუხს მისთხოვს (რა თქმა უნდა, შეურაცყოფა გამოირიცხებულა) ბავშვის ცუდად აღზრდისათვის.

ჩემის აზრით, პასუხი უნდა მოციხივოს იმ შრომლებსაც, რომლის შვილი საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, წლების მანძილზე უსაქმოდ დახეტიალობს ქუჩებში იმიტომ, რომ უშაღებს სასწავლებელში ვერ მოეწყო. ყველა შრომებლს უნდა ასწავლებს: უსაქმობა ნიყფერი ნიადაგია ბორბტ-მოქმედების აღმსაყენებელი.

ნი შევყარებული ბაბოჩინის ჩაავეყენ... მაღალი საზოგადოებრივი იდეალები, მუხანაზი, მოხელის ურყევი რწმენა იყო ასახული საეკეთესო ნაწარმოებებში, რომლებსაც მაშინ გვაწვდიდნენ. დღეს, როდესაც ხელისუფლების გაღვინა გაწურობდა, გულმწუხილით უნდა ვილაპარაკო, რომ ბევრი ნაწარმები არ ემსახურება მაღალ აღზრდელობით ამოცანებს. ჩვენს კინო-თეატრებში სწრაფად უჩვენებენ უცხოურ ფილმებს, რომლებში ბურჟუაზიული იდეოლოგიაა ქადაგებენ, ფილმებს, რომლებშიც რომანტიზირებულია ძალადობა, განსეტყვისში, ადამიანისაში ფრწულს, სექსი და გულგატეხილობა. შემოხვევითი არ უნდა იყოს ის გარემოება, რომ ფურხან „ოგონის“ ფურცლებზე იმედობოდა მკითხველმა წერილები, რომლებიც

ინი“, „ქარისკაცის მამა“, „ჩემი თანამედროვე“, „ჩვეულებრივი ფაშოში“ ძალზე ცოტაა. ფილმების დამდგმელთა დიდი ნაწილი, განსაკუთრებით ახალგაზრდა რეჟისორები ვატაცებულნი არიან უცხოური შილი და მორყეულობა ამხანაგებენ ჩვენს სინამდვილეს, საბუნდ უყოვედგვარ მაღალი იდეალებში... ახალგაზრდა ბუნების რომანტიკულთა, იგი ხელისუფლებაში, ლტობიერებაში ციხის მისახამ მაგალითებს, თავისგმირს. ვანა ჩვენ მივეცით დღევანდელ ახალგაზრდებს ისეთი გმირი ახალგაზრდის სახე, თავისი მნიშვნელობით, როგორც იყო პავა კორჩაინი ჩვენი თაობისათვის საშუალოდ, არა ამაყ ძალან სერიოზულად უნდა დაფუძნდეთ, თორემ ჩვენს ბავშვებსა და ახალგაზრდებს ფანტომისის არა დაეცოვივთ.

ნადემდა შალუბაშვილი, ხელოვნებისმოყვანი.

ცნობილია, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის აღზრდაში ხელოვნებას. ხელოვნების ამწარდელით უქტორის განსაკუთრებულ ყურადღება უნდა მიექცეს, როდესაც თანამედროვე ახალგაზრდობაზე ვლაპარაკობ. ჩვენს დროში ადამიანის პიროვნების ფორმირებაში უდიდეს როლს ასრულებს რადიო, ტელევიდეა, კინო და თეატრი. თავისთავად იმის საკითხი: როგორ სულერი ხაზრდის ვაწვედოთ მათი საშუალებით ჩვენს მომავალ თაობას?

ჩემი თაობის ადამიანებს კარგად ემსიხვებოდა, რა დიდი როლი ითამაშებ ჩვენს ცხოვრებაში ეიზენშტეინის, პულოვინის, დოვერკოს, მ. შენგელაის, მ. პიუერელისა და სხვა ცნობილი საბჭოთა კინორეჟისორების ფილმებში, როგორ ვიყავით ყველა-

შიც კინომუშაკთა ყურადღება სწორედ ამ საკითხისაში იყო გამახვილებული. წერილითა ავტორები პირდაპირ მოითხოვდნენ უცხოური ფილმების გულაღმისით შემოქმედების და კინოაქტირების კატორის მიერ მათ შერჩევით შესესივას. ფილმებმა „ფანტომისა“, „მანტიკურის დიდოქოლა“ და მრავალმა მათგანმა არ შეიძლება კეთილშეკრულად ვაგვინა მოახდინოს ჩვენს მოზარდ თაობაზე, რომლებსაც, სწრაფად, ხელოვნების ნაწარმოებისაში კრიტიკული მიდგომის წინაო არა აქვს შემუშავებული. საშუალო იხიცი არის, რომ არც ჩვენი კინო-მელოგრაფისტები დგანან სათანადო სიმალდით. ისეთი შესანიშნავი ფილმები, როგორიცაა „ყველაფერი რჩებათ ადამიანებს“, „კომუნისტი“, მიფრინავენ წერო-

სწრაფ უნიჭო, მოსაწყენი, ერთფეროვანი და უსმისი კია ზოგერთი სატელევიზიო ვადაცმა. ჩვენი თეატრები ჩამორჩნენ თანამედროვეობის ასახვის საკითხში, დგამენ ვაპრობო, უმინარის პიესებს...

ფიქრობ, ფართო საზოგადოება სერიოზულად უნდა ჩაერის ხელოვნების მუშაკთა საქმიანობაში, შექმნიდ ნაწარმოებთ შესახებ უნდა იმსქელონ მეცნიერებმა, მწერლებმა, პედაგოგებმა, მასურებლებმა პრესისა, საზოგადოებრივ მეცნიერებზე და უყვედნარიად შეუშალოს ხელი მდარე ხარისხის ნაწარმოებთა პრამოციანს. ამ შხაფ ჩვენს ფურხანსაც შეუძლია ბევრი რაბის ვაგვითება, შეჩრაგებლად უნდა ვაეკრიტიკოთ იფურად და მსატყრულად მიუდებელი ნაწარმოების გამოჩენა თეატრისა და კინოში.

6. შანოზიშვილი

პედაგოგურ მეცნიერებათა კანდიდატი.

ბავშვები არ უნდა მოხდნენ დაწინაურებას სიაში, ეს იგი, ადრეულ ასაკიდანვე არ უნდა დაბანძვდნენ ბავშვის აღზრდის საქმეში. რამდენიც არ უნდა ვილაპარაკოთ, ყველა გზას ხაზობლივად მიანიჭო ოქსათან და სკოლასთან მივყავართ. ძირითადი ოქსაზე შეტერდები. ძნელად აღსაზრდელი ბავშვების ოქსათან კატეგორიად შეიძლება დაიყო.

ერთ კატეგორიას მიეკუთვნებიან ისეთი შრომლები, რომლებიც თავად არ არიან აღზრდილი და, რა თქმა უნდა, მათ მიერ შრომების წესი აღზრდაზე ლაპარაკი კი უნდა შეეძლოს. ასეთი შრომლების შვილებს, ალბათ, სახელწოდებაც უნდა უბატონოს.

შეივრთ კატეგორია შრომლებისა ვახსოვთ ისეთი მოქალაქენი, რომლებიც ვერცხვად და წესრიგად გამოიყურებიან, მათი მდგომარეობის მიხედვით თითქმის ყველაფერი მისახაზნი უნდა იყვნენ, მაგრამ ისინი შვილებს ვერ ზრდიან, ვერ აძლევენ მათ კარგ მაგალითს. შეიძლება იყოს, რომ მისი შრომელი არ ბრწყინავს პატიოსანებითა და უფაარაობით. შრომლის მაგალითი, მოცულობით, ბავშვის აღზრდის საკითხში ყვე-

ლაზე დიდი იარაღია.

მისმა კატეგორია—პატიოსანია, სურვილი აქვს კარგი შვილი ჰყავდეს, მაგრამ სამოსავის თვის შეწუხება ვერცხვია, თავის სამოსავლესზე (მართლურობაზე, დროსტარებაზე) დიდ დროს ხარჯავს და შვილთან ნამდვილი კონტაქტის დასამყარებლად არ სცალია.

აქ იმდენად ბევრი ითვება ბავშვთა აღზრდის გზებზე, რომ მათი გამოვრება აღარ ღირს, მხოლოდ ერთ რამეს დავუშვებთ: უკვე განსაზღვრული ასაკიდან, ანუ მე-7-მისიდან, შრომლები უნდა მიეხმარონ ბავშვებს მომავალი პრობლემების არჩევაში, იყვნენ კრიტიკულნი და ზომიერნი, გადამჭარბებულად არ წარმოიდგინონ შვილის რომელიმე დარღვივებამი მიდრეკილება და ბავშვები ხელად არ ააყდინონ. ზოგჯერ ასე ხდება: ბავშვი წარმოიდგენს, რომ იგი მხატვარი უნდა გამოიყდეს და სამოსიოდ დიდი მონაცემები გააჩნის. ხიანაშვილეთუ ეს ეს ასე სულად არ არის, ან ასეთ შემთხვევაში სწირდება შრომელს უდიდესი ალღო და ტაქტი, რომ შვილს გონიერი არჩევა მისცეს.

ბაბაქი საბანდინოში,

ატენის სკოლა-ინტერნატის დირექტორი.

სხეილიერ სკოლა-ინტერნატებში სწავლა შეიძლება ბელსაურელია ისეთი ბავშვებისათვის, რომელთაც ცუდი ოჯახური გარემო და ეკონომიური პირობები აქვთ. თუ არა სკოლა-ინტერნატი, ბევრი ბავშვი ვერც შესძლებდა სწავლას.

ატენის სკოლა-ინტერნატს არსებობის რვა წელი ახლახან შეუსრულდა. აქ ყველაფერი კეთდება იმისათვის, რომ შრომა, ადამიანის ჩამოყალიბების ადრეული ასაკიდანვე, სასიცოცხლო მითხოვნილებად იქცეს. სწავლა-აღზრდა კომპლექსურად და შერწყმული სასარგებლო შრომისაა. ბავშვები თვითონ ილაგებენ საწინებელ და სასწავლო ოთახებს, თვითმომსახურებას სასადლოში; მოსაუბრე თავიანთის საქმით მოსტყულები. სკოლა-ინტერნატს რამოდენიმე მეტრადი ფართობი აქვს.

1960 წელს აქ არცერთი ხე და ბუჩქი არ იყო, ვრცელი მიწისარი ბურთის სათაშლი მოიღწინდა ქონდა ბავშვებს გამოყენებულად, მაგრამ აღსაზრდელდება ეს ტერიტორია დღეს უღანაურს პარკად აქციეს.

პირველ ხანებში იყო ხიანაშვილებიც. საჭირო შეიქმნა მთელი რიგი სასწავლო-აღმზრდელითი ღონისძიების გატარება აკადემიური წარმატების ამაღლებისა და მტკიცე დისციპლინის დასაწერად. ინტერნატში თავი მოეყარა ბევრ უდიდესიონა და აკადემიურად ჩამორჩენილ ბავშვს. პედაგოგებს ერთბაშად კიდევ მოაკონეს ინტერნატის ამოცანები. მისინი ხომ სწორედ ასეთ ბავშვებთან მუშაობა იყო. და ერთბაშადვე დაიარამა კოლექტივი. იმათ ვინც პირთლენას ვერ ფლობდა, შეასწავლეს. ვარდქენის უდიდესობით და ახლა ამ ბავშვებით, რომლებიც ძნელად აღსაზრდელად ითვლებოდნენ, მთელი სკოლა ამჟობს. დიდმა, დამახულმა შრომამ შედეგი გამოიღო და დღეს ატენის სკოლა-ინტერნატი ერთ-ერთი მოწინავეა. ამის ნათელი დადასტურება ის ფაქტი, რომ 1967 წლის კურსდამთავრებულთაგან არცერთი არ დაჩრეილა უმაღლესი სასწავლებლის ვარეშე.

სკოლა-ინტერნატებში აღზრდელითი მუშაობის უკეთ წარმართვის მიზნით, კარგი იქნება, თუ უმაღლეს სასწავლებლებში, რა თქმა უნდა, პედაგოგურ ფაქტორებზე შემოიღებენ სკოლისგარეშე მუშაობის შემსწავლელ საგანს, რადგან ყველა სკოლა-ინტერნატში დაწინაურებულია აღზრდელითი მუშაობა. არსებული ორციფიანი კურსები დიდს ვერაფერს მისცემს ადამიანს.

აღზრდელებს დიდი და საპატიო მოვალეობა აქვს, იმისი ხომ შრომების მავნებლობას ეწევიან.

სკოლა-ინტერნატი ბავშვების აღზრდა დიდი და კეთილშობილი საქმეა, მას კარგი შედეგიც მოაქვს. მის კვლევებში ბევრი გამოჩენილი ადამიანი აღზრდილია.

ასე დაიხრება სიკოცხლე თმას

პარამული მცენარის წარმოება

ბიოლოგია სიკოცხლის კანონზომიერი განვითარების შენიშვნება. პრაქტიკულად რის მიხედვითაა შუქლითა კაცობრიობისათვის იმ მახვილნიერი მეთოდების, რომლებსაც ბიოლოგია შემოქმედებითი ექსპერიმენტის შედეგად ვითარდობს? ეს არის კიბოს ეიროსის აღმოჩენა, დამალი უჯრედების აღდგენა, ცოცხალი ორგანიზმის სპორული შენახვის უნარი და რეტარაცია თუ მათზე პატივებისა და მიკრობიანების ზემოქმედების, ნივთიერებათა ცვლის პროცესის გარკვევა და მრავალი სხვა რამ, რაც ჯერ კიდევ პრობლემად რჩება და გაშიფრების ობიექტია.

ციცხალ ორგანიზმი არა მარტო ფაქიზი, მგრძობილი სხეულია, არამედ იღუმბრებით მოცულ მატერიალს აქვს. მისი უჯრედების ლაბირინთისებრი სტრუქტურაში უძლიერი სიკვდილია და სიკოცხელის შირისი.

კომპლექსური საუქუნეში სწრაფი ტემპით მიღის ტექნიკური პროგრესი... ბიოლოგია ვებარება შედიანის სისიკოცხლო იმპულსების აღდგენაში.

ჩვენ შემთხვევაში როდელ მოვიხსენიებ მედიცინის და ბიოლოგიის ურთიერთკავშირს. საქმე ის არის, რომ სპეციალური ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატმა ნინო კახელაძემ შექმნა ვერაფერი დაავადებებს — სეპტიკის, ალუმეცია არადას, ალუმეცია ტრატალს, სოკოვანი მიკრობიოზის, ტრიქოპოტიკა და სხვათა სწრაფად აღდგენა პრეპარატები.

მსოფლიოს ბევრ მეცნიერს წლების განმავლობაში მეცნიერებმა თავს იტყუებდნენ იმაზე, რომ აღმოჩინათ ამ საშინელ დაავადებათა დასაბრუნებელი საშუალება, მაგრამ ამასღ. ვისე უბედურება ექნება იმორი სეპტიკის სწრაფად აღდგენა პრეპარატ, იგი წარადგენილი იქნება ნიბელის პრეპარატზე.

ქართული მეცნიერი ქალი შეება ამ რთულ პრობლემას. ხანგრძლივი შემოქმედებითი ექსპერიმენტების შედეგად დაამუშავა, წინადადებითი აღსანიშნავი ნაშრომი ნინო კახელაძემ.

ახლან, სწრაფ ვინახავთ ბავშვები და მორჩილებს, რომლებსაც თავზე ერთი ზეწევი თმა არა აქვთ, ამ ახალგაზრდა, დამკვირვებელს შეეძლო თავის კანი რომ აღმო-

ხინჯებო, შემუშავებული სპორული თმის კვალი წაშლილია. ეს მძიმე ტრავმა ადამიანისათვის და გარდა იმისა, რომ უპროვოცოდ მოქმედებს სასიცოცხლო ფუნქციებზე, სხეულის პარამიზისაც არღვევს.

ახლა ნინო კახელაძის კანონზომიერი შენიშვნა ნაშთი ფორსურათები სხვადასხვა ასაკის პაციენტების, რომლებსაც ზემოთაღნიშნული დაავადებების ამ უბედური შემთხვევების გამო თმა დასცივნიათ. აი, ერთი მაგალითი: სრულიად შიშველი თავი, გამკვირვალ კანზე მხოლოდ ლურჯი ძარღვები ჩანს. იმავე პაციენტის შემდეგი სურათი: თმის დაუფრავს კეფა, კეფაზე მხოლოდ ვახუშტის ამოწველი კორფა ბალახებით ნაზია გრძელ თმის ლურჯები. მესამე ფოტოზე კი ვხედავთ ავადმყოფის გამაჟანგებულ მთელს თავს... ჩვეულებრივი ხშირი, ახალშემიფთვი ქოჩორი. ეს საოცარი გარდასახვა ხდება თანდათანობით. მეტწილად მისი ხანგრძლივობის პერიოდი დამოკიდებულია პაციენტის ან ავადმყოფის ხასიათზე. ჩვენ ვესაუბრეთ უკვე გამაჟანგებულ პაციენტებს, წყვილებში ათობით მალაღობის წყრილი. ყველაფერი ეს განვიფრებდნენ იწყებ...
ქართული მეცნიერი ქალის აღმოჩენა უთვლელ დიპლომატის განმარტების მსოფლიო მასშტაბით. ნინო კახელაძე, თბილისის ბიტიკური ბაღის მეცნიერი თანამშრომელი, რუბინის განმეორებაში შეუძლებს მეცნარეთა სიბრძნეობაზე და სწორად აქნა აღმოაჩინა ყველაფერი.

ექსპერიმენტული ცდების აქტიური რეაქცია — დღემდე გრძელდება. მეცნიერი, რომელსაც უკმაყოფილო უყვარს თავისი საქმე, და როგორც იტყვიან, შემოქმედის მისთვის ტალანტი უბოძებია, ინერტული, გრთფეროვანი ცხოვრებისათვის რთული მოწოდებელი. ის იწყვის, ქმნის, შრომობს. იქნებ კიდევ წაიბოძიოთ... არ დავცემა, ფარხაზს არ დაყრის, და ერთ მშვენიერ დღეს მივინის საოცარ სიკვდილს, რომელსაც შეუძლია ადამიანებს ბედნიერება მოუტანოს, სიხბუტე და სიღამად დაუბნურნოს.

ბიტიკური ბაღში იზრდება მრავალი იმეითი მეცნარე, რომლებსაც სიყვარულით სთვლის ნინო კახელაძე. სტეკიციონერი ქმნის ორდასლაშის, წყალკურდღის, ყუაყოს გასაოცარ სიბრძნეებს. საქართველოს ალბური მღლეობის, მინდვრების, აზოიების შემუშავის მეცნიერების ფინანსია ანუშებს ახალ ფერებს, რაფინირებულ ნახარსს. წარმატოვებს მეცნარეთა ევოლუციის კანონებს. გრძობს მათს სტენდებს, ტვირთებს და გამარჯვების თავისუფლებებს, რომელიც ათეოდებელია ყვავილების უკმაყოფილოების.

სამი ვინახავთ ჩვენებური ლამაზი ზამბახი... დიდი იმდერი ყვავილი. ამ მეცნარის ევლერ წინაპრებს ფესვები გადგამთ ალბერ ზონაში და ტყის პირზე... ნინო კახელაძემ შეაჯარა ზამბახის სხვადასხვა ეკონომიკური და მითლი ნამდვილი დღღავე-

ლი, უფრო დიდრონი ყვავილებით, ფრესკის ფერები გამოირჩევა ნაზი, გამკვირვალე გამოი, მაგრამ უფრო მგრძობიარე და თბილისის გარდა არსად არა ხარისხი. ამ არაჩვეულებრივი „პატრიოტიზმს“ გამო და რა თქმა უნდა, მომზობიარე ვარკუნობი-სათვისაც, მისი არსებობით დაინტერესდნენ არამარტო ჩვენი, არამედ საზღვარგარეთაც. მისი სანახავად სტეკიციონელი ჩამოვიდა თბილისში ამერიკელი ირისოლოგი რანდოლფი და აღტაცებული დარჩა თბილისური ზამბახის თვისებებით.

ნინო კახელაძემ შექმნა ფანტასტიკური ზებრილი... მეტი იმდერი, თითქმის შავ ფერში გარდამავალი მაკერი „ოტელი“ — ათფერი, ფაქიზი „ფუხღმინა“. მათი ფერები აკვარელისებრი გამჭვირავლობით გამოირჩევა. ყვავილები ეტობის ვევატურად ებრძოდნენ ამნდს. ანთოსფორული ცვალებადობა — წყისი, ნესტი არ უყვარს ზამბახს და ერთხელ ნინო კახელაძემ შეცნა ის სტეკულზე შეამაჩინა სოკოვანი ამონაყარი, რომელიც უჯრედებს შლიდა. ყვავილები დატყნა და ფოთლები ჩამოაცივდა. რამდენიმე დღის შემდეგ მთელი ნაკეთი დაავადდა — ზამბახები ავად გახდნენ, ვერ სპეკიციონებდა. ვერც დღეობდნენ — მათ სიკვდილი აუტრატებია. ძნელია, იმორი ნაშთი შირის ყვავილედ ონიერი. მაგრამ, წარბიანდებით, იმორენ (ბაღს ამ მეცნარის სახელს, ალბან, მსოფლიო ვაიგებს). ნინო კახელაძემ გადაწყვიტა ფიტორეცეპის საშუალებით შემოკრიბადა სოკოვანი დაავადების. ფიტორეცეპი დასახლდნენ ზამბახის სხეულზე და შექმნეს „მავნებური სარკიტელი“, რომელიც დაეხმარა მთლიან მიკრობიანებში ვერ შეაღწია. ერთხელ მენეჯერებმა და ლამაზი თბილისური დღღაველი გაჯარა. მეცნიერმა დასტავირი თმა განკურნა მეცნარე. ამასთან მან ერთი ცულალები შეამჩინა: ზამბახს ფესვებზე დასახლდა სახარულენი დასიჩრდილი. რა არის ეს? — ფიტორეცეპი სტეკიციონერი და უფროდ მოაგონდა მამის — ალბერტს რეკლამის თმის ძირები. სხვათა შორის, ნინო ზირად უყარცხნიდა ზამბახს თმის რომელიც წლების განმავლობაში თხელდებოდა. მიხიტი მელიტდებოდა. კეფაზე თმის ძირებში გაჩენილი მეტი ლეიბი რაღიული წავავდა ზამბახის სხეულზე ამონაყარ სოკოვანი დაავადების. მეცნიერმა დააწყვიტა, ებრძოდა უკვე მეცნარეზე გამოყვებულ კონსტრუქტორს შეეზავებინა და მამის თმის ძირებში წყავა. ასეუ მოიქცა, ვაიდა ხანი, კეფი გაჩენილი შავი ლეიბი გაქრა. ჯერ თეთრი თმა ამოუღია, შემდეგ კი გამოქვლი კეფა, ეს ყველაფერი ერთი ხელის დავებით როდელ მოხდა, არამედ თანდათანობით, ხანგრძლივი დავიერებისა და ექსპერიმენტი

იუმალი ნარკოდგენია რა მოხდება?

ტების შემდეგ, რა მოხდა? ფიტონციდების კონცენტრაციამ მოსპო ზაქტრები და აღადგინა მკვლარი ურდები.

მეცნიერი მარტინდარტო მუშაობდა, ჩაღვანდა ზოგჯერ ახალ წინადადებას და გამოგონებს სტრუქტურებს გამოჩენილებთან ხოლმე. სანამ მათ საფუძვლიანად არ დაემტკიცებენ, რომ გამიარყენ, შეიძლება ადამიანს ცდების ხალისი დაეკარგონ. მთელს დავად ამისა, ექსპერიმენტების რაღაცეა გაკარგოდა. მოთინებით, გულმოდგინედ შეკრანობდა ნინო კახელამ უკვლას, ვინ მისთან მიიღოდა. თანაც უნაგაროდ, შეინერგებოდა სინდისის კარხანში. მისი უკვლამ მოიხლეპა, სობოთ, ადამიანური ერთგობა პაციენტებსადმი სამგალობელია. სკვტროსები გავრცელდნენ... ფაქტები ძალიან წაითქმინა და მარტინდარტო იყო, მაინც რა იწყებდა გამუდმებულს? ანტიანტიარია, ნიუთონებთან ცვლის დარღვევა, სოკოვანი დაავადება მიკროსკოპის შემდეგ ქერტილი ჩნდება, თმის ძირები სურსტდება, ირწყვება, ფორები მიკრობორტისწინაშე იცვლება და საყრდენს კარგავს. პრეპარატი ღებნიფიცილის აეთვისებს, საბოლოო მიკრობორტინგების, წმენდის ფორების და სავალალობის აქლქს თაის კანს თავისუფლად ისუნქიოს. ასე უბრუნდება სიცოცხლედ მკვლარ ურდებს.

იყო შემთხვევა, რომ პაციენტი არ ცდებდა პრეპარატის ხარჯების ყველა წესს და ამიტომ შედეგით უარყოფითი იყო. მაგრამ ნინო კახელამ უნაგ არ დაუბნია, მან შეაჩინა ავადმყოფები, რომლებიც სწორად დათმურნაობს და გამიარყვა კიდევ. მოგვსვენება, როგორ განვიღიან ახალგაზრდა მამაკაცები გამუდმებულნი. მაგრამ რედავიწყებებით, რომ ქალებიც ხშირად იბრან სეზობრების მსხვერპლინი. ისინი გულჩაიხარბობენ, სედეიანი და ნერვულნი ზებენია. ასე დემპარია, მაგალიათ ზარა ვაიანს, მაგრამ ნინო კახელამე ვაქტურის ავადმყოფთ ახლა ის როგორც ცხოვრობს და გულბოლ წერილობა უნაგინის ქართულ მეცნიერს. პაციენტები, რომლებიც ნინო კახელამე იხსნა სეზობრის, აღმოკვეთა ტრატის, სოკოვანი მიკროსპორიის. ტრეკომიების საწინააღმდეგო მოქმედებასაგან, ათობით კი არა, ასობით არიან.

საბუთოა კავშირის ყველა ეთობიანდ მოდის წერილები ნინო კახელამის სახალზე. სთხოვედ დამხარებას, ჩრქვას. ძნელია მკვლას ასეთი ვასეც, ყველას დაუმხარო, მაგრამ ეს ეთობიანდები ქალი უურბადლებოდ არავის ტრეკებს.

ამ აღმოჩენით დანიტრესუნდენ ამერიკაში, ინგლისში, ევროპაში...

ნინო კახელამ ექიმებში როლია, იგი ქემარტირი შემოქმედია, რომელმაც თაისი გამოგონებით მკაფიო, საინტერესო სიტყვა თქვა ბიოლოგიაში.

მკლე ნინო კახელამის გამოგონება ათასობით ადამიანისათვის მისაწვდომი გახდება.

ნანა ჯაბარბაძე

ერთი საათის წინ გვიყვანი. ძალიან მომეწონა. ჩემი ხნის კაცია, ორიოდ დღით ჩამოსულა და მუტრეკაში, სახალზე დგინა მუცრი კადფეი ვისხვდით და ესაგებეთ. თანაც თავის დარდას და ვარჯის მიზარებდა:

— ნეტო რა უნდა გქნა? — შეიხია სასოწარკვეთით.

— ვერც კი წარმომიდგენია, ასეთ უხეშში და მუტრეკაში ქმარი, თვევს რომ მიხატებო. საერთოდ თუ არსებობს, ნანდელი ტირინა ყოფილა. — ვუბარაი მე.

— სწორედ ტირინაა?

— პო, რაღაც განსაუთერებელი ეგვამოლატი ჩანს. ახალი წლის წინა დღეს როგორ შეიძლება არ შეუსრულო სასარბო მეთუდობა, თუ ვთქვათ, სადმე უსაბრძოლად წავცანა მოგზოვია, — დაუბნა მე.

— მისარბდა, კვლავ ვიხილავ-მეტიკი სასურველ ქალს, — განაგრძო თანამისაუბრებში, — ახალგაზრდობაში ვერტლდობი ერთმანეთს, ძალიან პატვის ეცემიდი. ათი წელი წინ გაიხოვდა და აქეთ წამოვიდა. მე იმ დროს სხვაგან ვიყავი. მას შემდეგ ერთმანეთის ადარაფერი გვეცნია. ახლა აქეთ რომ მოვხვდები, მისი მისამართი ტელეფონების წიგნიში მოვანახ, დავერეკე და ვთხოვე: თქვენს მეუღლესთან ერთად გაბოტობო, დღე და მისაბოლ საზოგადოებაში, ახალ წელს ერთად შეგხვდეთ-მეთუ.

— მეგრ რა ვთხარა?

— გეხარადე და შემიჩრდა, სამსახურში ქმარს დავერეკავო.

— იმ ტირინას?

— პო, იმ ტირინას. პოდა, მერე იმედობა კარგაღმა მუყუყ: არაფერი გამოიღაო. ქმარს უთქვამს. ფიქრადაც არ ვაგვილ სადმე წასაღა, არსად ფეხს ვამდგმელი არა ვარა!

ფურც და უფრო ვამაგებია იმ უსურბირტის საქეცელმა. ჭიჭა აჭრე და ვთქვი:

— ძირს ტირინები ძირს დემპობტი ქმრები!

— ძირს ცოლის ყველა მჩაგებელი! — დღემადა მან.

— ძნელი მისათმენია, — წამოვიძახე ღელისაგან შეზარბოშებულმა, — მიიღი, ეშმაკობაში ვაჭობო.

— როგორ?

— მაკაფიო, მოვიფიქრო. ტელეფონის ნომერი იცით, არა?

— კი.

— არის საშუალება — გნავცახად იმედინად და კვლავ მისი სადღებრძელ დავლიო.

— თს უჯვეო უნდა ვიპოვებო, რომ ახალი წელი მეუღლესთან ერთად წესიერ სა-

ზოგადობაში იხეიბოს. დაურეკეთ იმ ქალს, რომელი ქმარიც მინა. ხომ არ იცით, როგორ ვაჭობუნება?

— დაახლოებით ერთ საათში.

— მამსამამე რატებ, არა? დრო სკეშობა. ახლა მიმინეთ: დაურეკეთ და უსმარბო, ხინაში სინაულ ისე ვაღაყუას, რომ მოკლე დროში შექმლებო იყოს მისი შეყვებება. და როცა ქმარი მინა, უსმარბო: წარმოგიდგენია, საყვერძეო, რა მოხდა? მთელ ხინაში სინაულ ვაღაყუას, ერთადერთი ბოთლი შამპანური განსარბულში ხელიდან გამივარდა და გატყდა. ნამცხვარი დამეწევა, ხორცი კტამ შესანსლა და სახალწლო ქანარი ფეხვის დროს ფანჩარდან გადამისხტა. არც ტელეფონ ვაგვიეს, არც სამსმედი და არც სტუდენტობა. ყოველშემთხვევისათვის მაგდა შეუვადებო...

— სად დაპატივეთ ცოლ-ქმარი?

— ღელის სარდლში.

მე თავი დღეუქმად და ჭიჭა გამოვალე.

— პოდა, უსმარბო: ყუველშემთხვევისათვის მაგდა ღელის სარდლში შეუვადებო და ახალ წელს სხვა საზოგადოებასთან ერთად შევხვდებო.

— მაგალიათ ჩემი მოზრბებულობით. ვემეღოვნებო, რომ ყველაფერი კარგად მოეწყობილა.

უნებობი ტელეფონზე დასარბადე წავიდა. როცა სახეგაზრფინებული დაბრუნდა, მოულოდნელად გვიკოხ:

— როგორ არის საქმე?

— ქალის აღდგურანტების სახლდარი არ ჰქონდა, სულ სიტუვასიტყვით გამიმეორა, რაც ქმრისათვის უნდა ვაღაყუას.

საკუთარი თავით ქმაყოფილი ვიყავი, ასეთი რამ რომ მთელს სინაულ ვაღაყუას ისეთი ქმრები, რომლებიც ცოლებს ყოველ სურველ მათ თვალბუნი არ ითხოვდები. დასასრულდ კიდევ ერთი ბოთლი ღელის უნაგეფი. მერე ჩემი ჭიჭა გამოვალე. თანამისურბრეს ხელი მაგრად ჩამოვარდო და ვუსურბე, დღეიანდელი საღამო ასამოგონედ ვატრებინა. მამაკაცები ერთობიერის ქიმიკები უნდა ვიყოთი რვა საათზე შინ მივედი. ცოლ შემოვბეგება და მომამახა:

— წარმოგიდგენია, საყვერძეო, რა მოხდა? მთელ ხინაში სინაულ ვაღაყუას, ერთადერთი ბოთლი შამპანური ხელიდან გამივარდა და გატყდა, ნამცხვარი დამეწევა, ხორცი კტამ შესანსლა და სახალწლო ქანარი ფეხვის დროს ფანჩარდან გადამისხტა...

გერმანულიდან თარგმნა
მ. ამირანაშვილმა

უკვი და თეთრი

თეთრი აქსესუარებით გაწყობილი საღ, უპრეტენზიო შავი კოსტუმი და კაბა ყოველთვის მოდარბა და ყველგან გამოავადებათ — წვეულებაშიც, თეატრშიც და საკონცერტო დარბაზშიც.

თეთრი საყელი, სამაჯები, გასამებული პალტუხი და ხელოვნური ყვავილები არ მოითხოვს რთულ ფასონს და ძვირფას, ექვეტრ ქსოვილს.

თხელი შალის, მჭკალი აბრეშუმის ან ხავერდის კაბა შეიძლება ძალიან საღა ფასონის იყოს. გასაწყობად, თეთრი ფერის გარდა, შეიძლება კაბის ტონის, ოდნავ სხვა ფაქტურის ქსოვილი ვიხაროთ: შავალითად, ხავერდის კაბისათვის — პრილა აბრეშუმის კანტი, შავი შალის კაბაზე — შავი ხავერდის საყელი ან ტყაის პრილა ქამარი. ვასოვდეთ: როცა ტანსაცმლის ფასონი ლაკონურიბა, მას უმცირესი დეტალები კი ამშვენებს და საზეიმო ელფერის აძლევს — თეთრ სამაჯებზე დაბნეული მარგალიტის წვრილი შიფები იქნება ის, ქამარის ფილიგრანული ბალთა თუ თოგინალური მჭკმანის საყელი...

1. რბილი შალის წელზე მომდგარი კაბა. ქამარი და გრძელი პალტუხი ლაქის ქსოვილისგანაა გამოკრილი. მუკარი თეთრი საყელი ოდნავ გასამებულია. 2. საღა, მტკიცე აბრეშუმის ქსოვილისგან შეკერილი ოდნავ ტანზე მომდგარი კაბა. მისი სახელები ბოლოში გაგანეიებულია. დეკოლტეზე და სახელოების ბოლოზე დაყოფილები აქვს მტკიცე აბრეშუმის ან თხელი შალის კანტი. ზელ დაბნეულია ამავე ქსოვილის ყვავილი. კანტიცა და ყვავილიც შეიძლება ალაგ-ალაგ წვრილი შიფით დიკორირის ან პატარა ნასკეებით გაიწყოს. 3. რბილი შალის ან ხავერდის ხალვათი კაბა ეფექტურად არის გაწყობილი ირიბად გამოკრილი თეთრი საყელით. ბაფთი, ხელოვნური ყვავილებსა დაწაწა თიგული და სახელის ბოლოში დაყოფილებული კანტი საყელის ქსოვილისაა. 4. ამ კოსტუმს მდიდრულ იერს მატებს ქამარი დეკორატიული ბალთით, თეთრი აბრეშუმის ბლუზა და სამკაულები. ღია ეაკტი სწორი აჭროლობისაა. 5. უბრალო შავი კაბა შესანიშნავ ფონს ქმნის ორიგინალური საყელისა და სამაჯებისათვის (ესენი უჭრობისთა ტილის ქსოვილისა იყოს და გაიწყოს ხელით ნაკსოვი მჭკმანით). 6. თეთრ საყელისა და სახელოდან გამოჩენილი ფართო სამაჯების გარდა, ამ კაბას ამშვენებს აბრეშუმის დიდი ბაფთი, ქამარი დეკორატიული ბალთით და სახელოებზე დაბნეული დეკორატიული დილები. 7. დილებზე შებნეული შალის კაბის დიდი, გადაყილი საყელი გაწყობილია კონტრასტული ფერის ხავერდის ან ლაქის ქსოვილით. საყელიში რუშებია ჩადენილი.

ფურნალ „სილუეტადან“

სასარგებლო რჩევები

უპასუხო ხუმრობა

შემწვარი კატლები წვნიანი და გემრიელი რომ გამოვიდეს, 500 გრ გატარებულ ხორცს უნდა დაუმართო ცოც წყალში ან რძეში დამშალი ერთი ფუნთუშა ან თეთრი პურის მოზრდილი ნაჭერი, ერთი ცალი უმი კარტოფილი (ეს წვილ სახეზე უნდა გაიხეოს) და ორი კვერცი.

ხარშის დროს კარტოფილი რომ არ დასკდეს, რამდენიმე ადგილას ჩახელოტოე ჩანგლით.

თუ გაშაბებულ კერძების ნივთებს ათი წუთით კარტოფილის მონახარშ წყალში ჩაუშვებთ, ისინი თავის პირვანდელ ბრწყინვალეობას აღიდგენენ.

ხილისა და კარტოფილის გაფუჭების დროს ხელები გვიშავდება. გაიწმინდეთ ხელები წითელი პამიდნოთ ან ლიმონით.

უმი ბოსტნეულის სალათაში ვიტამინი C რომ შევიარჩუნოთ, მამინვე უნდა გადავასხათ ზედ ძმარი, ლიმონის წვენი ან კომბოსტოს წილის წვენი.

სანამ ლიმონის ან ფორთხოსის წვეს გამოეწურავთ, კანი (ყვდრა) ვახებთ სახეზე, მას შეუძრით თანაბარი რაოდენობის შაქრის ფხვნილი და სახურავიან ქილაში მოათავსეთ. ცეღრა შესანიშნავ არამბატს აძლევს ნამცხვრებს და მომავალში გამოდგება.

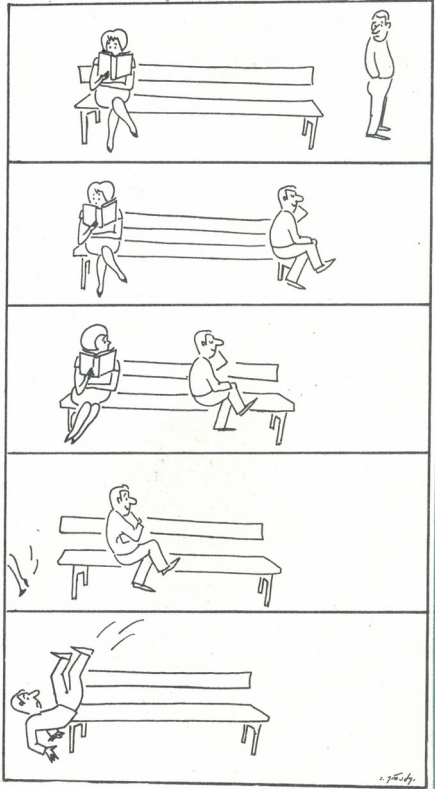
ლიმონი რომ დიდხანს კარგად შეინახოს, უნდა მოათავსოთ ცოც ადგილას, ცელოფანით თავდაბურულ მშრალ, მინის ქილაში.

დამწკარი და გამჭვარი ლიმონი შეიძლება ასე გამოვიცოცლოთ: ჩაუშვით ცოც წყალში და ეს წყალი ყოველდღიურად ვცვალათ.

გაბზარული კვერცი არ გამომიდგრება, თუ მარილწყალში მოვზარდვით.

კვერცხის გული ფიფურის ქურჭელში, თბილ ადგილას უნდა გათევიფოს. ცილა კი — ცოც ადგილას. არავითარ შემთხვევაში არ გათევიფოთ ცილა ალუმინის ქურჭელში, თორემ გაშავდება.

მხატვარი ა. შირაძე

გარეკანის პირველ გვერდზე — თბილისის ზ. დაღიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის ხოლმტი ღამაჩაა ქუცონია; მეოთხე გვერდზე — მიხეილ მამულაშვილის ბაღში. ფერაიღ ფოტო ნორა ანთიძის.

რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: ნ. გურგენიძე, მ. ქალანდაძე (პ. მგ. მდივანი), ზ. კვაჭაძე, თ. ღაშყარაშვილი, ვ. სირაძე, ქ. სხიარულიძე, ნ. შალუტაშვილი, ლ. შენგელია (მხატ. რედაქტორი), თ. წერეთელი, ნ. ჭავჭავაძე.	საქ. კაქცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
------------------------------------	---	---

ტექნიკური ქ. დემუროვა.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონები — 99-98-71. 99-50-39. ფიზ. ფორმ. რაოდ. 1.75. პირობით ფორმ. რაოდ. 5.3. ხელმოწერილია დასაბუქვად 2/1, 69 წ. ქალაქის ზომა 60 X 92. ტირაჟი 111.000, შეკვ. № 4260 უფ 01901 ფახი 80 კაბ.

საქ. კაქცენტრალური გამომცემლობის პოლიგრაფკომბინატი, ლენინის ქ. № 14.

ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული უფრანალი „საქართველოს ქალი“, Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сакართველოს ქალი». Издательство ЦК КП Грузии.

ფოტო მ. შ. 40663350406

საყვარელი

